

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnice: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izjaha vsak dan sjetraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCOVENECC

Italijansko vojno poročilo št. 448:

Junaški odpor v vzhodni Afriki

Glavni stan italijanskih Oborož. Sil javlja: Severna Afrika: Pri Tobruku je naše čopništvo streljalo na britanska oklopna vozila. Angleška letala so vrgla številne bombe na Tripolis in Benghazij, ki so povzročile nekaj žrtev in škode. Protiletalska obramba v Benghaziju je v plamenih zblila en sovražni aparat.

Vzhodna Afrika: Nasprotnik je začel s hudim napadom proti našim prednjim postojankam v Uolkefitu, katerega branijo junaški branilci, katerim pomagajo tudi naša letala, s srditostjo proti močnim sovražnim oddelkom, katerim so prizadejali znatno škodo.

V osrednjem Sredozemlju so naša lovska letala začela boj s številno nadmočno formacijo. Dva Hurricane sta bila zbita. Enote Kr. letalstva so napadle letališče Mikaba na Maliti ponovno.

Velik pomen operacij italijanskega zbora na vzhodu

Bratislava, 27. avgusta. AS. Ves slovaški tisk prinaša s mastnimi naslovi poročilo o obnovitvi napredovanja italijanskih motoriziranih oddelkov po zmagi pri Bugu. Oddelki so napredovali za nekaj sto kilometrov onstran vzhodne fronte.

Ukrajinsko bojišče, 27. avgusta. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Razvoj operacij na vzhodnem bojišču se zmagovito nadaljuje. Nemške čete so prekoračile Dnjeper in ustvarjajo s tem novo obkoljevalno in uničevalno bojišče. Na posadko v Gomelu pritiska grožnja vojne in obkoljevalne akcije, katere cilji imajo zelo velik vojaški pomen. To novo operativno razdobje bo najbrž prineslo bitke in boje med znanimi enotami.

Seveda ne pomeni izdajani nobene skrivnosti, če se ponovi, da so poraz Budjenjevih armad, zasedba ukrajinskega ozemlja, napad na

Iranske vojne sile

Rim, 27. avg. AS. Vojaške sile Irana so navedle: iranska armada šteje devet mešanih divizij, katere tvorijo pehota, konjenica, topništvo in tanki. Poleg tega obstaja pet neodvisnih brigad pehote in konjenice in en polk pehote ter en polk težke artilerije 105 mm in ena protiletalska baterija. V glavnem mestu je 1500 častnikov in 30 tisoč ljudi. Ostale vojaške formacije pa štejejo 250 častnikov in 65.000 ljudi. K vojski pa je treba prišteti še orožništvo in podeželsko policijo, ki je razdeljena na meji in po raznih pokrajinah. Teh je sedem polkov in 15 bataljonov. Organizacijski načrt za te sile je računati na devet divizij za vzdrževanje reda in varnosti v provincah, tako da bi prišel en mešan bataljon na 10.000 km², pri tem ni upoštevanih 600.000 km² pušave. Dosedaj so stvorili tri divizije, šest brigad, štiri polke in 18 legij podeželske policije. Za nadziranje meje in obale je bilo predvidenih 28 bataljonov, ki so pa le delno organizirani.

Iransko brodogradnjo ima dve topničarki (Rab in Palam), ki sta bili zgrajeni v združenih ladjedelnicah v Palermu l. 1931. Vsaka ima 950 ton, nadalje ima še štiri manjše enote po 331 ton, ki so bile tudi zgrajene l. 1931 v Palermu. Prvi dve imata topove po 102 mm, ostale dve po dva topa po 76 mm. Nadalje ima Iran še eno topničarko 400 ton in eno manjšo s 150 tonami, ki je pa zastarela prejšnja nemška ladja za polaganje min. Poleg tega ima brodogradnja štiri male enote po 28 ton, ki so bile zgrajene v Italiji, vrste »Masc« topovi po 37 mm najnovejše izdelave. Cesarjeva jahta 530 ton, ki je bila zgrajena v Holandiji leta 1936, nima vojaške vrednosti. Mornarica šteje 25 častnikov in 900 moških, katerih večina se je šolala v največjem italijanskem pomorskem zavodu v Livornu. Rezervnih mornarjev je nekaj sto moških.

Iransko letalstvo ima okoli 200 letal, ki so pa v veliki večini starejšega tipa. Iz tega se vidi, da so vojaške sile te države, ki se nahaja v obrambi svoje neodvisnosti proti Angliji in sovjetski Rusiji, zelo majhne.

tok Dnjepra in ureditev številnih mostišč vzhodno od reke, ustvarile položaj, ki je dokaj ugoden za premikanje zavezniških čet, za njihovo zbiranje v napadalnih področjih, za organizacijo nastanitve in za preskrbo v neposrednem in v oddaljenem zaledju ter za zbiranje sil, ki bodo morale sodelovati, ko bo prišel trenutek.

To novo operativno razdobje bo napor nemške vojske združilo s sodelovanjem zavezniških sil. Ozemlje, ki so ga zavezniki zasedli v Rusiji, se zdaj meri s stotisoči kvadratnih kilometrov. Nemško letalstvo pa medtem razbija

Po nasičnem vpadu v Iran

Potek anglo-sovjetskega vdora

Teheran, 27. avg. AS. Predsednik iranske vlade Ali Mansur je v parlamentu imel daljši govor, v katerem je podčrtal, da je Iran hotel ostati nevtralen. Na to politiko pa sta Anglija in Rusija odgovorili z vpadom v državo. Vsa zagotovila iranske vlade so bila zastoj. Ne da bi napovedali vojno in brez konkretnega obvestila, je dejal Ali Mansur, so britanske pomorske sile napadle iranska pristanišča, dočim so britanska letala napadla nekatera mesta v Iranu in so sovjetske čete vdrle v državo.

Teheran, 27. avg. AS. V cesarski palači je bila izredna seja ministrskega sveta in je bila v njenj tudi seja parlamenta. Predsednik ministrskega sveta je prosil poslance, naj ne pošiljajo vladi interpelacij. Izredna izdaja listov poroča, da so Rusi, ki napredujejo proti Tabrisu, bombardirali nekatera mesta. Angleži so napadli Koran Sar in Bakir Sapur. Druga velika angleška motorizirana kolona prodira iz Kapikvi naproti Kermansahu. Povsod se Iranci dobro branijo. Sedem angleških letal je metalo letake nad Teheran.

Berlin, 27. avgusta. AS. Zaradi nasilnega anglo-sovjetskega napada na Perzijo izjavljajo v nemških političnih krogih, da vzdržujeta Nemčija in Perzija v Berlinu in v Teheranu tesne diplomatske stike.

Angleška poročila o tem, da bi bila nemška vlada dala perzijski vladi določena zagotovila za primer, da bi se Perzija mogla nekaj časa uspešno upirati Angležem in Sovjetom, je treba smatrati za nerodno tipanje o tem, kakšno je vreme. Zaradi tega ni treba z nemške strani pričakovati kakšnega odgovora v tem ali onem smislu. Z ozirom na stališče Turčije v nemških krogih z zanimanjem spremljajo ostro obsodbo turškega tiska nad anglo-sovjetskim napadom.

Angleži in Rusi nimajo dosti vojakov za Iran

Bern, 27. avg. AS. Poročila iz Londona, ki jih objavlja švicarski tisk, trdijo, da hočejo anglo-sovjetske sile, ki se nočejo angažirati v preveč velikem številu in da se ne bi razpršile, zasesti samo severozahodna ozemlja Irana, vključno pa tudi ozemlja med Kaspijskim morjem in Perzijskim zalivom. Drugi predeli bi tako trenutno ostali nezasedeni.

Teheran, 27. avg. AS. Iranska brzojavna agencija poroča, da so Angleži in Rusi bombardirali 15 mest in povzročili mnogo žrtev med številnimi prebivalci, dočim so vojaški objekti le malo trpeli. Eno sovražno letalo je bilo zbito po protiletalski obrambi v sektorju Tabris. Poleg čet, ki operirajo na suhem in angloškega brodogradnjo, je tudi sovjetsko brodogradnjo v Kaspijskem morju napadla iranska obala. Iranske čete so na več krajih ustavile pohod napadalcev ter so na zapadnem sektorju povzročile, da sta bila onesposobljena za borbo dva sovjetska tanka.

Teheran, 27. avgusta. AS. O vojnih operacijah v Perziji poročajo iz pristojnega vira naslednje podrobnosti:

Sovražnikova letala so bombardirala mesta Arzebeil, Rehtavas in druge kraje ter povzročila

sovjetske postojanke, prometne zveze, ceste, železnice, preskrbovalna in preživilovalna središča, zbiranja sovražnikovih čet v najbližjem in najbolj oddaljenem zaledju ter skladišča streliva.

Angleška demonstracija proti Španiji

Rim, 27. avg. AS. Agencija Reuter sporoča, da je angleška letalonosilka »Ark Royal«, ko se je vračala v Gibraltar na popravilo, izvršila demonstracijo pred španskim pristaniščem Valencija, da bi dala Španiji pozdravno opozorilo. Letala so zletela z ladje ter se gibala v zraku poleg obale nad eno uro. Letalonosilka se je odstranila, ko se je približala neka španska podmornica, da bi nadzorovala gibanje britanske ladje in letal.

znatno škodo v civilnih predelih in nepomembno škodo na vojaških ciljih. V Tebrisu je protiletalsko topništvo zbito en sovražni bombnik.

Sovjetski motorizirani oddelki so prodrli do Džufe in Makuba, ko so prekoračili štiri druge kraje. Angleški motorizirani oddelki so vdrli na perzijsko ozemlje pri Kamanakinu, Kasr Širinu, Naftu, Khameju in Abadanu.

Enote sovjetskega brodogradnjo na Kaspijskem morju ter enote angleškega brodogradnjo v Perzijskem zalivu so izvedle operacije proti raznim točkam perzijske obale.

Sovražnik je naše čete presenetil z nenadnim napadom, pa so se na različnih krajih zagrizeno upirale in marsikje se jim je posrečilo ustaviti sovražnikovo napredovanje. Uničena sta bila dva nasprotna oklepna voza.

Rim, 27. avg. AS. Reuterjev dopisnik poroča, da je bil usmrčen iranski admiral Bajendor ob priliki angleškega napada na iransko vojno mornarico.

Zadržanje Afganistana

Kabul, 27. avg. AS. Afganistanski kralj je ob priliki praznika neodvisnosti imel nagovor na visoke dostojanstvenike, ki je izzval velik vtis. Kralj se je spomnil vojn, ki jih je bojeval Afganistan za dosego lastne neodvisnosti, torej vojne proti Angležem, in se je spoštljivo spomnil mrtvih za domovino. Nato je potrdil nevtralnost Afganistana v sedanji vojski, da država nima s svojimi sosedi problemov, ki se ne bi dali rešiti mirno. Kralj je dejal, da se Afganistan ni nikdar uklonil tutemu pritisku in da ne bo dovolil nobenemu vmešavati se v njegove posle. Država je pripravljena braniti svoje pravice z vsemi svojimi silami. Govor smatrajo kot opozorilo, da se Afganistan ne bo uklonil podobnim zahtevam, kot jih je Anglija postavila Iranu.

Ali bo Turčija posredovala

Stockholm, 27. avg. DNB. Po poročilu United Pressa, ki ga prinaša list »Dagens Nyheter« iz Londona, se angleška vlada trudi za mirno rešitev spora z Iranom. To poročajo iz Londona v zvezi z avdienco, ki sta jo imela angleški in ruski poslanik v ponedeljek pri iranskem šahu. Nadalje izjavljajo, da je možno, da bo konflikt odstranjen na naslednji podlagi: Anglija in Rusija sta pripravljeni ustaviti sovražnosti, prvič, če se izžene vsi nemški državljani, drugič, če se zavaruje petrolejsko območje Irana proti vsakemu napadu, in tretjič, če se zavaruje pot angleških pomoči za Rusijo. Istočasno poroča United Press, da prihajajo vesti o turškem poskusu posredovanja. Končno poroča United Press, da je vodstvo anglo-sovjetske petrolejske družbe sklenilo, da bo začasno ustavilo plačila šahu, na katere je bila družba pogodbeno zavezana. Po pogodbi je družba zavezana izročiti šahu 16% čistih dohodkov. Letno je znašal ta znesek približno 1.5 milijona funtov sterlingov.

Carigrad, 27. avg. AS. Poročilo o nenadnem in neopričitem napadu na Perzijo, je v Turčiji vzbudilo nemir, čeprav si ni nihče delal utvar o pravih namenih Anglije in Rusije glede perzijske nevtralnosti in čeprav je turški tisk večkrat opozorjal, da skušata Anglija in Rusija pod kakršno koli pretvezo dobiti stik tudi po kopnem in sicer po perzijskem ozemlju.

Berlin, 27. avgusta. AS. V nemških političnih krogih z zanimanjem spremljajo turško stališče in ostro obojajo anglo-sovjetski napad. Hkratu zanikavajo poročila, da bi bil nemški poslanik von Papen nenadno poklican v Berlin.

Knez Piemontski v taboru GIL-a

Vicenza, 27. avgusta. s. Knez Piemontski je včeraj dopotoval iz Asiaga ter obiskal taborišče častnikov liktorske mladine iz Vicenze. Visoki knez je pregledal oddelke mladeničev in Črnih strajc, postavljenih v popolnem redu, potem pa natančno obiskal šotirišče ter se seznanil z raznim tabornim delom in poslovanjem.

Guverner Italijanske banke v Ljubljani

V ponedeljek je prišel v Ljubljano guverner Italijanske banke Ekse. Vincenc Azzolini. Na postaji ga je pričakoval Visoki Komisar Ekse. Grazioli, katerega je spremljal višji inspektor Italijanske banke v Ljubljani s skupino uradništva banke.

V vladni palači, kjer so bili zbrani uradniki ljubljanske podružnice banke na čelu z ravnateljem dr. Lambertom Bilanzionijem, je Visoki Komisar prisrčno pozdravil Ekse. Adzollinija in se mu zahvalil za opravljeno delo največjega italijanskega bančnega zavoda v novi italijanski pokrajini. Izrekel je inspektorju Donniniu in njegovim sodelavcem svojo največjo zahvalo za opravljeno delo v občutljivem sektorju, ki je bil njim zaupan, ter je izjavil, da je siren, da bodo tudi v bodoče Italijanska banka in njeni uradniki nadaljevali v Ljubljani svojo utrudljivo in dragoceno delavnost.

Guverner Italijanske banke se je s svoje strani zahvalil Ekse. Grazioliju za tople in prisrčne besede priznanja, ki jih je izrekel uradništvu banke.

Visoki Komisar in Guverner Banca d'Italia sta potem obravnavala vprašanja, ki tičejo bančne probleme nove pokrajine.

Predsednik konfederacije artistov in profesionistov v Ljubljani

Nacionalni svetnik Cornelio di Marzio, predsednik konfederacije profesionistov in artistov je bil te dni v Ljubljani, kjer ga je v vladni palači sprejel Visoki Komisar. Z njim je obravnaval razna vprašanja v zvezi z organizacijo profesionistov in artistov nove Pokrajine, pa tudi glede njih bodočega razvoja. To je že drugi obisk tega visokega gosta iz Rima, ki kaže veliko razumevanje za vprašanje svoje konference v novi pokrajini.

Nova ležišča metana v Italiji

Ancona, 27. avgusta. AS. V ozemlju Mare so bila odkrita velika ležišča metana. Raziskovalna dela v raznih pokrajinah so dala že odlične rezultate in vrtnala dela so se začela takoj. Metan je velikega pomena za motorna vozila, ker nadomešča bencin. Na tisoče vozov v Italiji že z metanom in zaradi novih ležišč metana bodo še nadaljna vozila uporabljala metan. V kratkem bodo zgrajene nove naprave za proizvodnjo tega plina v Rimu, Milanu ter ostalih italijanskih mestih.

Angleški vojni stroški znašajo dnevno 15 milijonov funtov

Rim, 27. avgusta. AS. »Manchester Guardian« se peča z velikim naraščanjem angleškega vojnega dolga. Če bo Anglija delala dolgove kot doslej in če bo sedanja vojna trajala toliko časa kot prejšnja, bo imela na koncu vojne Anglija nad 10 milijard funtov notranjega dolga, poleg ogromnega inozemskega dolga. Samo za obrestno službo tega dolga bo morala Anglija vzdrževati davčine na sedanji ravni. Nobeno gospodarstvo ne more vzdržati take obtežitve. Dnevni stroški Anglije za vojno znašajo sedaj 15 milijonov funtov.

Komunistična propaganda v Švici

Bern, 27. avgusta. s. Po raznih delih Švice je še naprej opaziti živo komunistično propagando. V kraju Lolocle so komunisti delili letake, ki vabijo delavce, naj ne izdelujejo streliva. V Baselu so podobni letaki vsebovali celo napade na državo Osi. Policija je izvedla več preiskav in prišla precej ljudi, da bi zavrla to nezakonito delovanje, ki spravlja Švico v veliko nevarnost z ozirom na zunanje države. Policija vabi vse državljane, naj ji v mejah možnosti pomagajo pri izpolnjevanju njenih nalog glede komunistov.

Nove nemške ceste na Balkanu

Sofija, 27. avg. AS. 6000 nemških delavcev, ki pripadajo organizaciji Todt, je začelo z delom mednarodnih cest med Belgradom in Solunom ter Belgradom in Sofijo.

Boji v Severni Afriki: Italijanska motorizirana kolona v spremstvu oklepnih voz napreduje skozi puščavo pri Sollumu.

Slika levo: Vhod v predsedništvo vlade v Teheranu — Zgoraj: Pogled na šahovo palačo v Teheranu Spodaj: Stari del mesta v Teheranu

Zavezniške čete so zavzele Dnjepropetrovsk

Hitlerjev glavni stan, 27. avgusta. AS. Posebno uradno vojno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva sporoča, da so včeraj nagli oddelki oklepne armade generala von Kleista po trdem boju zavzeli mostišče pri Dnjepropetrovsku.

Zavzeto je bilo tudi mesto. Sovjeti so torej izgubili oporišče ob Dnjepru južno od Kijeva. Po bitki pri Umanu je Kleistova armada zajela 83.000 ujetnikov, 465 topov in 199 oklepnih voz ter velike količine drugih vojni potrebščin.

Berlin, 27. avg. AS. Na bojišču med Ilmenškim in med Pejpuskim jezerom so nemške čete 24. avgusta dosegle nov važen uspeh. Zasedle so mesto Luga. Pri boju za to mesto so morale pobrati vsaj 9200 min ter uničiti 112 trdnjav. Zajele so 2300 mož, 54 oklepnih voz ter 46 topov. Luga šteje 20.000 prebivalcev in je važno kmetijsko središče.

Berlin, 27. avg. AS. Nemško letalstvo je 25. avgusta uspešno spremljalo kopne operacije po vsem vzhodnem bojišču. V glavnem je bombardiralo železniške proge, ki drže iz Leningrada. Na osrednjem bojišču so uspešno bombardirali proge okoli Znovska, Konotopa. Proba ter spravili s tira nekaj vlakov. Tudi v leningrajski pokrajini so zadeli razne železniške naprave ter postaje.

Včeraj so nemški strogolavci hudo bombardirali močnejše skupine sovjetskih čet ter motoriziranih oddelkov na finskem bojišču. Na bojišču pri Tallinu so uničili poljske utrdbe ter topniške postojanke, da so Sovjeti tudi tu imeli hude izgube in ljudi in materialu. Ponoči so bombardirali važne vojne cilje v Černogovu, kjer so tisoči zažgalnih bomb povzročili številne požare, rušilne bombe pa veliko škodo. Prav tako so bili uspešni nemški napadi na pomorske cilje v Baltičnem morju in pri Odesi. V Finskem zalivu je bila napadena težka sovjetska križarka, ki so jo zadele štiri bombe in jo hudo poškodovale. Ker se je mostovo izkrcalo z nje, sklepajo, da se je potopila in da gre za križarko vrste »Kirov«, ki ima 8000 ton.

Ruski umik za Dnjeper

Bern, 27. avgusta. AS. Novice iz Moskve priznajo danes, da so čete osi zasedle Jekaterinoslav in pripominjajo, da skuša maršal Budjennin rešiti ostanek svojih čet na vzhodni breg Dnjepra.

Tallin gori

Helsinki, 27. avg. AS. Tallin je strašno pogorjen. Obnem z glavnim mestom Estonije gore neštene ladje in sovjetska ukrepanja v pristanišču in zunaj pristanišča. Poleg tega gore več stoletij stari gozdovi iz časa vitezov nemškega reda. Preostali sovjetski oddelki sejejo porušenje in smrt ter se v naglici umikajo. Plameni, ki se dvigajo iz Tallina, se vidijo celo v Helsinkiju, ki je oddaljen od estonskega glavnega mesta okoli 80 kilometrov.

Finsko bojišče

Helsinki, 27. avgusta. AS. Mesta Suifervi, Siivilahti in Hirsile so padla v finske roke kot posledica obkoljevalne akcije na Karelijskem istmu. To je dovelo tudi k najhitrejši zasedbi krajev Aitojoki in Guontele. Za časa te akcije je bilo ugotovljeno, da gori več ozemelj okoli jezera Suifervi. Ogromni oblaki dima so se valili iz vseh obalnih krajev, ki jih je sedem, le dva kraja sta kot po čudežu ostala nepoškodovana. Zasedba Suifervija je zelo važna, čeprav so zgorle njegove velike žage.

Angleški letalski napadi na Nemčijo

Berlin, 27. avgusta. AS. V pretekli noči so britanski bombniki metali rušilne in zažigalne bombe na zapadno Nemčijo. Ni bilo nobene škode na vojaških objektih. Po dosedaj prispelih poročilih sta bili zbiti dve britanski letali.

Napetost na Daljnem vzhodu narašča

Rim, 27. avg. AS. Moskovski radio poroča, da je sovjetska vlada informirala Japonsko, da bo smatrala vsak poskus za preprečitev dovoza dobav iz Zedinjenih držav, namenjenih Sovjetski Rusiji, za neprijetno dejanje napram Rusiji.

Sanghaj, 27. avg. AS. Zastopnik japonskega vojnega ministra Aihijana je danes izjavil, da bo sigurno objekt bližnje angleške invazije Sanghaj pod pretvezo, da so tam neodgovorni elementi. Zato ima sanghajski mestni svet pričakovati britanski ultimatum.

Bangkok, 27. avg. AS. Predsednik vlade Holandske Indije Van Mook je izjavil, da Holandska Indija ne bo več podpirala Japonske z dobavo surovin. Najavil je ustanovitev osrednje družbe za nakup materiala, potrebnega vojnemu gospodarstvu, kjer pa bo izključena Japonska kot nabavni vir. Ko bo industrializacija dežele končana, bo lahko popolnoma odpadel japonski vir.

Japonski protest v Rusiji zaradi dovoza pomoči iz Amerike

Tokio, 27. avgusta. r. Japonski poslanik v Moskvi Tatakava je sporočil sovjetskemu zunanjemu ministru, da ustvarjajo prevozi ameriškega bencina in drugega blaga v Vladivostok za Japonske kaj neprijeten položaj. Zaradi tega prosi Japonska Sovjete, naj to vprašanje pazljivo preučijo. Sovjetska vlada je na to pripombo odgovorila, da ne vidi razloga za kako japonsko vznemirjanje, češ, da to blago prihaja po običajnih pomorskih poteh. Sovjetov nič ne razburja dovoz blaga, ki ga Japonska dobiva po morju od drugih držav. Sovjetska vlada bo vsak poskus, da se prepreči pomorske zveze z Združenimi državami, smatrala za sovražno dejanje.

Dolga pot ameriške pomoči čez Afriko

Bern, 27. avgusta. DNB. Dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Londona, da namestnik Amerike vsaj na onih delih sveta, ki naj padejo v območje ameriške odgovornosti, nastopi aktivno in v Londonu sodojo to na osnovi vesti, da je družba Panamerican Airways pri vladi Zedinjenih držav vložila prošnjo za koncesijo za južnoameriško letalsko zvezo. Družba predlaga vpeljavo letalske službe preko južne Amerike v Afriko, ki bi se porabljala tudi za bombnike. Ti bombniki bi lahko leteli narav-

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 27. avgusta. Vrhovno poveljstvo nemške vojske sporoča: Kakor je bilo že v posebnem poročilu, so oddelki oklepne armade generalnega polkovnika Kleista dne 25. avgusta po težkih bojih v naskoku zavzeli mostišče Dnjepropetrovsk in tudi mesto samo. Tudi v bližini Dnjeprskega jezera in južno od Kijeva so bile premagane zadnje čete sovrznika, ki so dajale še odpor na zapadnem bregu Dnjepra, delno v boju od blizu. Vzhodno od Velikje Luki je bila masna 22. sovjetske armade po večdnevni trdnjavni boji obkoljena in uničena. Nad 300.000 ujetnikov in 400 topov je padlo v naše roke. Izredno velike izgube sovrznika so ugotovljene z več kot 40.000 mrtvimi. Med Ilmenškim jezerom in Finskim zalivom, kakor tudi pred Revalom in na finski fronti potekajo operacije nadalje uspešno. Letalstvo je zadalo težke udarce zbiranju čet vzhodno od Kijeva in je uničilo s trajnim uspehom železniško omrežje zapadno od Moskve in v prostoru okoli Leningrada. V Finskem zalivu so odredi bojnih letal potopili štiri sovjetske transporte čet s skupno 9.000 tonami; poškodovali štiri nadaljne transporte čet hudo in dosegli bombne zadetke na enega rušilca in enega vodjo flotile. Dva nadaljna rušilca sta bila vzhodno od ribiškega polotoka hudo zadeta.

V bojih proti Veliki Britaniji je letalstvo v pretekli noči bombardiralo pristaniške naprave na angleški vzhodni obali ter letališča na otoku.

Pri večerajšnjih poskusih napasti Nemški zaliv in obalo Kanala, je britansko letalstvo izgubilo 23 letal, od tega jih je bilo sestreljenih 11 v zračnih bojih, 4 po predstavljenih ladjah, 3 po protiletalskem topništvu, 3 po iskalcih min, 2 pa je sestrelilo mornariško topništvo.

Pri napadu nemških letal v noči na 26. avg. na brodovno oporišče Aleksandrija, so bombni zadetki povzročili velika razdejavanja v pristanišču in na železniških napravah.

Britanska letala so v zadnji noči vrgla na nekaterih krajih zapadne in jugozapadne Nemčije in med drugim tudi na stanovanjski predel v Kölnu rušilne in zažigalne bombe. Profiletalsko topništvo je sestrelilo dve napadajoči letali.

Primera z letom 1916

Rim, 27. avg. AS. General Bollati, znan italijanski vojaški strokovnjak, popisuje razliko med položajem Nemčije ob koncu drugega leta prejšnje vojne in sedanjim položajem. L. 1916 se je število nemških nasprotnikov večalo. Edina armada, ki so jo Nemci in Avstrijci zbili, je bila tedaj srbska, pa še ne popolnoma. Britanska blokada se je izkazala za uspešno in nemška podmorska vojska se še ni začela. Angleška industrijska proizvodnja se je razvijala brez ovir. Bitka pri Verdunu, bitka na Sommi, Brusilova ofenziva in soške bitke so zelo zmanjšale nemško in avstrijsko vojaško moč. V nemški vojni industriji so bile vedno večje težave, kar je povzročilo, da je Hindenburg v svojih spominih dejal: »Treba je bilo imeti zelo solidne živce.« Danes je položaj popolnoma izpremenjen. Ob koncu drugega leta vojne Nemčija ne zaznava v svoji bilanci nobene poraze in neusphe. Ima pa za seboj serijo zmag nad Poljsko, Norveško, Belgijo, Holandijo, Francijo, Jugoslavijo in Grčijo. Namesto, da bi se njena vojska in gospodarska moč zmanjšala, se je razvila. Dejansko poseduje Nemčija vire vsega kontinenta in njeno oboroževanje je naraslo zaradi ogromnega plena na vseh bojiščih. Nove države so stopile v vojno na njeni strani. V tem položaju so začeli Nemčija in njeni zavezniki vojno proti sovetom ter so v osmih tednih zasedli ozemlje več kot en milijon kvadratnih kilometrov in tako onemogočili ofenzivne načrte Rusov ter uničili eno tretjino sovrznih vojaških sil.

nost iz Amerike na srednji vzhod. Spodnja točka bi bila New York ali Baltimore, vmesne postaje pa San Juan na Portoriku, Port Of Spain na Trinidadu in končno Para in Natal v Braziliji. Od tu bi letela letala čez južni Atlantik. Kot oporišča na zapadni obali Afrike se imenujejo Monrovia in Bathurst v Gambiji. Bathurst je angleška posest, Monrovia pa leži v zamorski republiki Liberia. Od tu dalje bi šla zračna pot v Leopoldsville v belgijskem Kongu, ki je kot znano še naprej v vojnem stanju z državami Osi. V Leopoldsvillu bi šla ena veja na južno Afriko, druga pa v britansko vzhodno Afriko. Iz britanske vzhodne Afrike bi šla zračna proga v Egipt in eventuelno v Sirijo ter Kavkaz ali pa tudi v Iran. Vse to bi se dalo izvesti brez velikih težav. »Manchester Guardian« spravlja ta načrt v zvezi z večkrat poudarjeno odločnostjo Zedinjenih držav, da ne bodo pustile važnih oporišč v zapadni Afriki, predvsem Dakar, v roke sil Osi.

Kje sta se sestala Roosevelt in Churchill

Stockholm, 27. avgusta. DNB. »Svenska Dagbladet« prinaša newyorško poročilo »Times« iz Londona, v katerem je nek kurjač ameriške križarke »Augusta« sporočil kraj nastanka Roosevelt-Churchill. Kurjač ameriške križarke »Augusta« je v pismu svoji materi sporočil, da je bil sestane pred Novo Fundlandijo. Kurjač je izjavil, da je šel predsednik Roosevelt na krov križarke »Augusta« pri kraju New London, nato pa je križarka vozila proti Novi Fundlandiji, kjer se je zadržala. Tam je lovil Roosevelt ribe, naenkrat pa se je pojavila angleška oklopna in se zadržala v bližini. To se je zgodilo, kot piše ameriški kurjač svoji materi, 11. in 12. avgusta, točno pa ne more navesti dneva, ki je šel Churchill na krov ameriške ladje. 13. avgusta je nato ameriška križarka s predsednikom na krovu zopet odšla in predsednik je dne 14. avgusta pri Newport Maine zapustil ladjo.

Iz Hrvaške

Zagreb, 27. avgusta. AS. Po najnovejši odredbi poveljstva bo odslej smrtna kazen izvršena s streljanjem, ne pa z obešenjem, kot je bilo predpisano s čl. 36 kazenskega zakonika.

Gospodarstvo

Iz italijanskega gospodarstva

Istočasno ko daje letošnja letina svojo žetev, oziroma jo bo v kratkem času še dala, je v teku postopek za pravilno ureditev in porazdelitev konsuma. V glavnem je že končana izravnavna med staro in novo žitno letino, zelenjava, povrtnina in krompir že odlično služijo za prehrano prebivalstva, v kolikor ne gredo v zaloge, da bo tako do prihodnje letine zagotovljena dovoljna količina tega blaga. Ugodni izgledi za letošnje vinsko letino so blagodejno vplivali na vinski trg, kjer so cene vinu že visoko narasle. Razna znamenja kažejo, da je dejansko stanje vinogradov mnogo boljše, kakor je bilo mogoče sklepati iz podatkov, ki so bili pri rokah. Na dveh zborovanjih v ministrstvu za korporecijo, ki sta ga imeli korporacija za vino in olje, se je zvedelo, da se da z veliko gotovostjo sklepati, da bo letošnja vinska letina dokaj zadovoljiva. Predvideva se približno pridelek 57 do 58 milij. kvintalov grozdja, iz katerega bo moči dobiti (poleg velike namizne uporabe grozdja) 37 do 38 milijonov hektolitrov vina. Na istem zborovanju so vinogradniki poudarjali potrebo, da morajo v bodočem letu vinski producenti in konsumenti gledati na to, da se predvzamejo in izpolnjujejo mere, ki bi zagotovile za vse leto popolno stabil-

nost na grozdnem in vinskem trgu. Korporacija je poslala praktične sklepe stranki, ki je kompetentna za oceno. Korporacija je tudi ugotovila, da bo na razpolago dovolj grozdja za produkcijo alkohola, v kolikor je potreben v vojaške svrhe.

Kar se tiče zelenjave, je sedaj največja skrb stranke, da stalno nadzoruje trdnost določenih cen. To velja tudi za sadje in druge pridelke. Ministrstvo za poljedelstvo in gozdove je izdalo dne 16. avgusta odredbo, s katero je od 20. avg. naprej prepovedana uporaba sočivne moke za izdelovanje piškotov vseh vrst in svežih ali suhih slaščic za ohranitev za daljši čas, dočim je pri izdelovanju slaščic za takojšnjo uporabo. Do dne 5. septembra je dovoljena prodaja že narejenih zalog. Od začetka septembra bo stopila v veljavo omejitev v potrošnji mila, ki bo zmanjšana na 150—200 gramov. Septembra meseca tudi stopijo v veljavo nekatere nove določbe glede tekočih goriv v osebnem in tovrnem avtomobilskem prometu, dočim bodo s 1. oktobrom stopile v veljavo odredbe, izdane od ministra za korporecijo, ki prepovedujejo vožnjo vsem zasebnim motornim vozilom. Preučuje pa se predlog za dovoljenje za vožnje z vozili na metanski pogon in pa na pogon z avtarkičnimi tekočimi gorivi.

Kaj bomo videli na Ljubljanskem velesajmu

Iz dosedanjega seznama razstavljalcev na Ljubljanskem jesenskem velesajmu je razvidno, da se je prijavilo za to našo jesensko gospodarsko manifestacijo 157 razstavljalcev. Največ jih je seveda iz Ljubljanske pokrajine, saj je prvi namen tega velesajma, podati pregled o gospodarski zmogljivosti in o gospodarskem stanju Ljubljanske pokrajine. Iz Ljubljanske pokrajine je doslej prijavljenih 93 tvrdk. Takoj za Ljubljansko pokrajino so italijanske tvrdke iz ostalih delov Države, ki jih je 37. Štiri tvrdke so prijavljene iz Nemčije ter po ena iz Protektorata in Hrvaške. Iz Ljubljanske pokrajine bo zastopala lesna industrija, kovinska, papirna in kartonažna industrija, tekstilna in kemična industrija, železarska, usnjarstva in čevljarstva industrija, pohištvo, mizarstvo, gostilničarska obrt, ključavničarstvo, keramika, sodarstvo, knjigovodništvo, tapetništvo, mlekarstvo, premog, tapetniški izdelki, kavni nadomestki, radio, filatelija itd. Italijanske tvrdke bodo prikazale zlasti italijansko gospodarstvo, predvsem italijansko električno industrijo, aluminij, kovinsko in železarsko industrijo, avtomobilsko industrijo, bombažno industrijo, industrijo umetne svile, tekstilno industrijo, bombažno blago, keramiko, poljedelske pridelke raznih vrst, sadje, mlekarstvo, zavarovalništvo itd. Podan bo zaokrožen gospodarski pregled Goriške pokrajine.

Tarifne olajšave

Glavno ravnateljstvo drž. železnice je odredilo, da se smatrati blago, ki prihaja iz kraja Ljubljanske pokrajine ali iz ozemlja priključene pokrajine Reka, če je produkcija teh krajev, kot blago nacionalne proizvodnje glede tarifnega efekta. Zato je mogoče za to blago, v kolikor se da uporabljati in kolikor je to mogoče z ozirom na vse pogoje, ki so potrebni za izkoriščanje, uporabljati izredne tarife, ki so rezervirane za italijansko proizvodnjo. V poštev prihajajo tudi izredne časne tarife št. 902 in 906 P. V. v omejenem obsegu v vseh primerih za prevoze na državnih železnicah. Pravico do takega obravnavanja nima blago drugega izvora, ki je reekspevirano za Italijo iz krajev Ljubljanske pokrajine ali ozemelj, priključenih k Reški pokrajini. Potrebno je, da se nacionalni izvor blaga vidi izrecno na voznih listkih, za kar morajo poskrbeti spediterji.

»Nesrečna klirinška dediščina«

Pod tem naslovom piše zagrebški list »Neue Ordnung« o težavah, ki jih ima Hrvaška zaradi plačila klirinškega dolga bivše Jugoslavije Nemčiji. Ta dolg je znašal nekaj nad 100 milij. mark in odpade na Hrvaško vsaj 30 milij. mark. Poleg tega dolguje bivša Jugoslavija Nemčiji še okoli 10 milij. mark za razne vojaške dobave. »Neue Ordnung« pravi, da se Hrvači na ta dolg ne bodo ozirali. Ta zagrebški list piše, da je povsem nemogoče kriti, oziroma plačati dolg 25 do 30 milij. mark, kar znese v hrvaškem denarju do 500 milij. kun. s hrvaškim izvozom. Tudi v trgovinski pogodbi med Nemčijo in Hrvaško je bilo dogovorjeno, da se ta dolg ne plača z blagovnimi dobavami, marveč na drug način. V Nemčiji je sedaj že nad 40.000 hrvaških delavcev, ki zaslužijo povprečno po 130 mark na mesec. Od tega denarja naj bi nakazali v domovino 60 do 70 mark, kar bi dalo na mesec okoli 2 in pol milij. mark. S to vsoto bi se približno v enem letu lahko odplačal ves stari klirinški dolg. Pa še eno težavo sedaj rešujejo. Nerešeno je še namreč vprašanje hrvaških izvoznikov, ki ne morejo izvažati novega blaga, dokler niso dobili plačila za stare dobave. Tik pred izbruhom vojne med Nemčijo in bivšo Jugoslavijo je nemška obratunska blagajna pokazala bivši Narodni banki v Belgradu 7 milijonov mark, od katerih bi odpadla 2 milij. na hrvaške izvoznike. Sedaj bo treba naknadno ugotoviti, kateri nemški uvozniki so plačali iz Hrvaške prejeeto blago, na kar bo morala izplačati hrvaške izvoznike Hrvaška državna banka.

Iz trgovinskega registra. Pri tvrdki Fric Tome, lesna trgovina v Goricanah, se izbrise lastnik Tome Fric in se vpiše lastnica Tome Frančiška. Sedež tvrdke je odslej v Ljubljani. — Pri banovinskem prehranjevalnem zavodu v Ljubljani se izbrise predsednik Snoj Franc in podpredsednik Munda Martin, vpiše pa se novi predsednik inž. Muri Lambert. Imetnik firme je odslej Visoki komisarjat za Ljubljansko pokrajino, ime firme pa: Prehranjevalni zavod Visokega komisarjata za Ljubljansko pokrajino. — Pri tvrdki »Elite«, konfekcija in manufaktura en gros in en detail Fran in Pavel Perles se spremeni naziv v: F. Comp. P. Perles, konfekcija na veliko in na drobno. — Izbrise se Kranjska deželna banka v Ljubljani. Zadrugi register. Pri Gospodarski zadrugi nameščencev socialnega zavarovanja se izbrise člana upravnega odbora Boltavzar Roman in Kresnik Mihael, vpiše pa se člana upravnega odbora Setine Robert in Jurca France. — Pri Nakupovalnici in vnovčevalnici v

Ljubljani (Dravljah) se izbrise član upravnega odbora Kopač Stanko, vpiše pa se škander Ivan.

Odredba o zapiranju trgovin v Mariboru. Politični komisar v Mariboru je izdal odredbo o zapiranju trgovin, pisarn in drugih lokalov za Maribor. V delavniških morajo biti odprte trgovine na drobno z izjemo trgovin z življenjskimi potrebščinami od 8 do 12 predpolodne ter od 2 do 6 popoldne. Trgovine z življenjskimi potrebščinami na drobno, evveličarne, pralnice in barvalnice od 8 do 13 in od 13 do 19. Trgovine z blagom na debelo, špedicijske in komisijske tvrdke od 8 do 12 ter od 14 do pol 19. Od 1. VI. do 31. VIII. od 7 do 12 ter od 15 do pol 19. Brivci od pol 8 do 12, v sobotah pa do 20. Mesariji in klobsičariji, razen četrtke in petka, od pol 7 do 12 ter od pol 17 do 19 popoldne. Ob nedeljah je določen poseben poslovni čas za mlekarne, konditorije, fotografe, evveličarne, kinopodjetja, gledališča, peke in mesarje. Ti morajo imeti odprto od 8 do 11 popoldne. Za lekarne, gostilne in trafike veljajo posebni predpisi.

Reichskredit-Kassenscheine so prenehali veljati na Hrvaški. Državni zakladnik dr. Vladimir Košak je izdal naredbo, da se dne 18. avgusta potegne iz prometa vsi papirji, ki nosijo znak Reichskredit-Kassenscheine. Od 18. do 23. avgusta jih je moči zamenjati pri Hrvatski državni banki po tečaju 1.20, po tem dnevu pa jih Hrv. državna banka ne bo več sprejemala.

S kakšnim denarjem sedaj plačujejo na Hrvaški. Kakor smo že poročali v našem listu, na Hrvaškem tudi niso več v veljavi bivši jugoslovanski 500 dinarski in 1000 dinarski bankovci, pač pa še ostanejo do nadaljnjega v veljavi 10, 20, 50 in 100 dinarski bankovci. Slednja dva veljajo le, če so iz serij, ki niso bile vzete iz prometa. V potniškem prometu sme vsak potnik vzeti s seboj le 500 kunskih ali nižjih dinarskih bankovcev. V prometu so že novi bankovci po 100 in 1000 kun.

Zagreb, 27. avg. AS. Vlada je odredila okoli eno milijardo kun za javna dela. Poleg cestnih, izsuševalnih in rečnih del bo največ denarja šlo v socialne in higijenske zavode. V Zagrebu bosta zgrajeni šoli za slepe in gluhome ter velika klinika. Na Sušaku bo zgrajena bolnišnica, v Osijeku pa velika ljudska kuhinja. V Sarajevu bodo povečani bolniški paviljoni.

Srbski melioracijski načrt. Iz srbskega melioracijskega načrta je razvidno, da bi Srbija lahko izboljšala 160.000 hektarjev zemlje s potrebnimi bonifikacijami in regulacijami rek v skupni dolžini 600 kilometrov, za kar pa bi bila potrebna najmanj polgodruga milijarda dinarjev. Zato bodo najprej posušili 54.300 ha zemlje v času dveh let in pol.

Inozemski delavci v Nemčiji. V zadnjem državnem listu dela objavlja nemški minister dela dr. Syrup podatke o številu zaposlenih inozemskih delavcev v Nemčiji. Dne 1. aprila je bilo zaposlenih v Nemčiji 1.500.000 delavcev in delavk, od tega 1.250.000 moških in 250.000 žensk. Po narodnosti je bilo delavstvo razdeljeno takole: 873.000 iz bivše Poljske, 150.000 iz češkomoravskega protektorata, 132.000 iz Italije, 90.000 iz Holandije, 87.000 iz Belgije, 69.000 iz Slovaške, 48.000 iz bivše Jugoslavije, 31.000 iz Danske, 25.000 iz Francije, 21.000 iz Madžarske, 17.000 iz Švice, 10.000 iz Rusije, 8.000 iz Bolgarije, 4.000 iz Rumunije, 1.400 iz Norveške, 1.200 iz Švedske, 1.100 iz Španije, 500 iz Grčije, 200 iz Finske in 100 iz Portugalske. Ob istem času je bilo zaposlenih pri industrijskem in kmetijskem delu 1.400.000 vojni ujetnikov.

Francoski izvoz narašča. Pregled o stanju francoskih trgovskih odnošajev kaže, da se je povečal obseg francoske zunanje trgovine z Nemčijo, Belgijo, Nizozemsko in Švico. Francoska zunanja trgovina s temi državami je dosegla skoro prejšnji normalni obseg. Posebno je opaziti, da je francoski izvoz v Nemčijo skoraj štirikrat večji od francoskega uvoza iz Nemčije.

Dr. Stojadinović na otoku Mavricij v Indijskem oceanu

Berlin, 27. avg. DNB poroča iz Londona, da je po poročilu dnevnika »Donau Zeitung«, ki izhaja iz Belgrade, dr. Milan Stojadinović, bivši predsednik jugoslovanske vlade, ki je bil 16. marca 1941 izročen po belgajski vladi Angležem, in o katerega usodi se ni nič vedelo, na otoku Mauricij v Indijskem oceanu, kjer ga stražijo angleški policisti. Ta vest izkira iz pism, ki jih je poslal dr. Stojadinović svoji družini v Belgrad. (Corriere della Sera.)

Posebna sodišča za atentatorje v Franciji

Pariz, 27. avg. AS. Pravosodni minister Bart. helemy je prišel iz Vichya v Pariz in poklical k sebi predsednika pariškega sodišča ter vrhovnega državnega pravdnika. V zvezi z zadnjim odlokom za pobijanje sabotaže in atentatov je z njima ustanovil posebno sodišče, ki bo lahko izrekalo smrtne obsode brez priziva. Smrtne obsode bodo izvedene takoj. Prva razprava tega sodišča bo danes.

Oglej – veličastno mrtvo mesto

Pol ure poti z avtobusom od Gradeža leži zgodovinski Oglej – Aquileia, staro mesto, s katerim je zvezan tudi kos slovenske zgodovine. Oglej je bilo veliko mesto tako za časa Rimljanov kakor tudi v času patriarhov. Iz obeh zgodovinskih dob so se nam ohranili veličastni spomeniki. Že od daleč zagleda visoki zvonik – »campanile«, ki ima kvadratično obliko in je bil zgrajen pred kakimi devetimi stoletji, najbrž iz kamnov rimskega amfiteatra. Oglej je bilo najbogatejše trgovsko mesto Gornje Italije. Po lepoti in moči so ga prekašala samo mesta: Rim, Capua in Milan. Maloštevilni ostanki, ki so zbrani v kraljevem arheološkem muzeju, vzbujajo še danes naše občudovanje. Ob pogledu nanje se lahko zamislimo v veličino in prepad tega veličastnega mesta – urbs splendidissima.

Za baziliko se vije ob rečnem pristanišču pri kanalu Natissa »Via sacra« – Sveta cesta. Pristaniške naprave, dohodne ceste, temelji trgovskih skladišč, skladi obrambenega zidovja, čigar naloga je bila zavreti vpadajoči tok barbarov, vse to je ostalo skoraj nedotaknjeno. Tudi v zadnjem času odkriti »forum« so zopet postavili.

Z globokim občudovanjem nas prevzame tudi prekrasna katedrala. Zgradil jo je patriarh

Poppo med leti 1021 in 1031 nad staro cerkvijo škofa Teodorja, ki je izvirala še iz četrtega stoletja. Popolnoma je še ohranjen stari pozlačen talni mozaik, ki je poln religioznih in morskih simbolov. Nobena druga zgodnja kršč. cerkev nima kaj podobnega. Vse v cerkvi nas sili k občudovanju: z visokimi vrstami stebrov medseboj ločene ladje, apside s svojimi hieratičnimi liki, skrajno enostaven a veličasten oltar, prižnica, sarkofagi patriarhov in stene kript, ki so okrašene s sijajnimi freskami, ciborij in »Kristus v strelskem jarku«, ki predstavlja kruto Kristusovo in vojakovo zadnjo uro. Človek pade v prah pred vso to nadzemsko veličino, ki še v svojih ostankih priča o človekovem stremljenju v večnost. Danes je Oglej cilj učenjakov in izobraženih obiskovalcev, ki prihajajo sem od vseh strani sveta. Pa tudi preprost človek doživi veličasten vzpon in minljivost posvetne moči ter večnost nadzemskih vrednot.

Za baziliko leži eno najlepših vojaških pokopališč vse soške fronte: vrt, posejan z vedno zelenimi lovorjevimi drevesi in dišečimi rožami. Med oljkami kot simboli večnega miru, v večnem petju slavcev in vzdihih vetra, v katerem nihajo težke, zamišljene ciprese, počiva tukaj 10.000 neznanih junakov.

Šolski izpiti so se začeli

S ponedeljkom so zopet oživele srednje šole v Ljubljani. Začeli so se izpiti za vse tiste, ki šolskega leta niso uspešno končali ter so morali čez počitnice nadomestiti to, kar v rednem šolskem letu niso mogli opraviti. Popravne izpite je dobilo letos morda za spoznanje manjše število dijakov, kakor druga leta. Tudi se je marsikdo rešil izpita že zaradi tega, ker ni bilo več časa, da bi ga ponovno potipali profesorji in ugotovili, da njegovo znanje ni zadostno.

Kljub temu pa je za letošnje izpite določen kar lep rok. Izpiti bodo ves ta teden. Že v ponedeljek, torej in sredo je prišlo na vrsto lepo število dijakov. Prvi dnevi izpitov so pokazali, da je večina dijakov počitnice modro in pametno izkoristila. Dijaki so ubogali starše in porabili počitniški čas za temeljito popravilo. Upoštevali so težke čase. Vedeli so, koliko nepotrebnih stroškov in skrbi nakopije staršem izgubljeno šolsko leto. Zavedali so se tudi, da je v sedanjih časih vreden vsak le toliko, kolikor zna. Tako se je zgodilo, da so dijaki s popravniimi izpiti takoj ob začetku počitnic prišli za knjige. Vsem je zadoščal čas in nikogar skoraj ni, ki bi mu tik pred popravnim izpitom »zmanjkalo« časa za študij. Uspehov so veseli tudi profesorji in dijaki, najbolj pa starši, katerim se bo s srečno prestatim izpitom odvil težak kamen od srca.

Na gimnazijah bodo popravni izpiti ves teden do konca meseca. Na meščanskih šolah je določen še nekoliko daljši rok do 3. septembra. Popravni izpiti za dijake, ki niso študirali na ljubljanskih zavodih, pa bi radi polagali izpite na ljubljanskih srednjih šolah, so pa razpisani izpiti v času od 10. do 20. septembra.

Tako smo se s popravniimi izpiti zopet začeli poslavljati od počitnic. Šolsko leto se letos sicer začne nekoliko bolj kasno, namreč 22. septembra. To pot velja začetek šolskega leta tako za ljudske šole, kakor tudi za vse srednje šole. Na deželi bo nekoliko kasnejši pričetek ljudskih šol prišel prav vsem kmečkim družinam, ki v septembru kaj rade vidijo, če otroci lahko pomagajo pospravljati letino na polju. Ker je septembra navadno že nagajivo vreme, je par pridnih in delavnih rok, čeprav so majhne, lepa pomoč na polju in marsikdaj zaleze prav toliko, da se ves pridelek srečno spravi pod streho.

Novo šolsko leto, ki se že ponuja, prinaša seveda staršem hude in težke skrbi. Spet bo treba nakupiti otrokom vse šolske potrebščine, skrbeti bo treba za obutev in obleko. Ena najhujših skrbi pa bo prav gotovo za vse nakup šolskih knjig. Navadno so starši vsako leto pohiteli z nakupom. Kupovali so stare, že rabljene knjige, ki so bile mnogo cenejše od novih. Letos pa se naglica v nakupovanju knjig najbrž ne bi obnesla. Starši naj upoštevajo, da bodo nove razmere, v katerih živimo, gotovo prinesle kakšno spremembo v učnih knjigah. Običajno jesensko prekupčevanje s knjigami torej sedaj še ni na mestu. Oblasti bodo itak v kratkem točno določile, katere šolske knjige

Svetovna pridelava srebra

Na svetu pridelajo letno okoli 70.000 kg srebra. Od tega odpade na Meksiko, ki ima največ srebra na svetu, 30.000 kg, na Zedinjene Amerike države 20.000, na Kanado 5000. Ostalih 15.000 pa pridelajo vse ostale države na svetu.

Ivan Cankar, največji slovenski pisatelj

Umberto Urbani: Iz še ne objavljene knjige: »Mali slovenski svet«.

L.

Cankarjevo življenje je bilo zelo razgibano, posebno v letih, katera je preživel med ljudstvom dunajskih okrajev. Januarja leta 1879. je pisatelj postal svojem bratu mestr. Karlu Cankarju: »Moje življenje je zelo mestro; približno tako kot življenje »boemov« v Parizu. Včasih prijetno, včasih nezgodno in prav rad bi se vrgel v Donavo.«

Tri leta pozneje se je pisatelj pritoževal bratu: »Nič me ne veseli. Živim, ker živim in ker imam premalo energije. Včasih sem mislil, da bi mogla moja dela koristiti komu: toda sedaj sem prepričan, da ne bom mogel nikoli koristiti drugim. Ponavadi pišem edino iz želje, da bi odel v lepo obliko svoje blodeče misli. In pisati moram tudi zaradi zaslužka: je tuje, kar pišem za denar, ampak po navadi najboljši, kar ustvarim, ker sem primoran hitro in intenzivno zbrati misli in jih docela podati; če pa se mi ne mudi, razvlečem snov in se izgubljam v stranpoteh.«

Siromak Cankar! Tudi njegovo poznejše življenje je bil križev pot pisatelja malega naroda, ki ga ni mogel razumeti. Kot je rekel Oton Župančič na njegovem grobu, generacija, ki ga bo razumela, šele vstaja. Razumela ga je samo Avstrija, toda tako, da ga je mučila po koncentracijskih taboriščih med svetovno vojno. Ivan Cankar je umrl 12. decembra 1918., ko je bil star šele 42 let.

Toda umetnost, piše Cankar – gre sto ko-

rakov naprej od družbe in ji v enem zrcalu kaže svoj spačen obraz, v drugem pa mu kaže svet, še oddaljen in katerega more samo umetnik zaslužiti.

Vsa Cankarjeva umetnost je zrcalo; vsaka njegova knjiga odseva daljne svetovne ideale, tudi tedaj, ko odseva podloto sodobne družbe. Spačene slike, katere izraža zrcalo, so spremelane od ironičnega zasmehovanja, ki hoče na mesto lažne običajne morale postaviti pravstveno lepoto, nedolžnost, resnico in pravičnost.

Dram in romanov je Cankar zapustil dva in trideset knjig. To število bo doseglo 40, ko bodo zbrana vsa njegova dela, raztresena po časopisih in revijah. Mogoče so bolj zanimiva od njegovih političnih del dela s socialno vsebino, bodisi zato, ker obravnavajo najbolj zgrešena in zamotana življenjska vprašanja, bodisi, ker ne zadevajo samo Slovencev, ampak sploh vse ljudi, ali pa zato, ker niso povezana z dobo, ki je že zašla.

V to vrsto spada »Hlapec Jernej in njegova pravica«, delo, ki je bilo že dvakrat prevedeno v italijanščino.

Tudi v drugih delih smeji Cankar ljudsko pravičnost, kakor v povesti »Pričoda Simona Sirotnika«, ki jo je že pred mnogimi leti izdal Zavod za Vzhodno Evropo v Rimu v prevodu dr. Wolfgang Giustija.

Pravičnost je tista struna, na katero je mnogokrat udaril Cankar, ki je v svoji knjigi »Za križem« osvetlil blede slike Nazarenc, katerim sledijo množice ponižnih in razredinjenih.

Toda ne znajo vsi Cankarjevi potepuhi

vdati se v svojo usodo. Pod težo križa se pogosto maie tudi božje kraljestvo.

Leta 1907. je izšla »Kranova Kobila«. S

to svojo deseto knjigo je Cankar praznoval deseti jubilej svojega dela. Ob tej priliki je napisal: »Danes praznujem svoj jubilej, v svoji zaprti sobi, brez veselja in brez zadoščenja: »križeva pot«, ki sem jo prehodil, mi je prinesla edinele časovno utrujenost...«

Od lepih časov, ko je Cankar začel s pisateljevanjem, mu je ostal obledel spomin na Marijo in obledeli vonj modrega cveta romanlike: pisatelj je bil sam med svojimi sanjami, toda njegov pogled je bil stalno uprt na življenje in na samega sebe.

Cankar je bil prepričan, da je glavna umetnikova naloga bojevit kritika in ni smatral za umetnika pisatelja, ki se je prilagajal okolju.

Cankar se je vedno držal načela, izražene v teh besedah: »Pripoveduj to, kar bereš v svojem srcu; zapri oči in ne glej v lice tistemu, ki te posluša; ne glej ga, ali joca ali se smeje, ali ti daje roko, da ti izrazi hvaležnost ali da ti pljune v obraz!«

In na drugem mestu piše: Brez sanj, brez borbe, z mirnim in vdanim pogledom glej na življenje in tedaj bo pognala v tvojem srcu lepota in z lepoto kritika in satira.

Trije elementi, ki karakterizirajo Cankarjevo delo so: razmišljanje o lepoti, duhovita kritika in čisto kruta satira.

Drug karakterističen Cankarjev roman je »Hisa Marije pomočnice«. Knjiga globoko pretresa; je strašna obsodba nemoralnosti, zalučana v obraz hincavcem, ki se drznejo zmieriti z zapeljanco.

V zdravilišču na Dunaju se razvije žalostni roman dekleta, ki od tovarišic v nesreči zve za njih preteklost polno muk. Na štirinajstih bolniških posteljah čaka štirinajst mladih žrtev na smrt. Ko ena za vedno zapre oči, izbrisejo

Junsko napredovanje italijanskega ekspedicijskega zbora v Ukrajini: Prve ujetniške kolone vro proti ozadju.

Zavarovanje družinskih doklad

Uvedeno je obvezno zavarovanje doklad k plačam delavcev in nameščencev

Na sestanku zastopnikov ustanov socialnega zavarovanja, ki se je sešel po iniciativi Visokega Komisariata in na katerem se je obravnavalo vprašanje ustanovitve novega sklada za družinske doklade, je bila Zavodu za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v Ljubljani (OUZD-u) poverjena naloga, da organizira novo zavarovanje za družinske doklade in da zbira sklada sredstva za celo področje Ljubljanske pokrajine.

Uvaja se obvezno zavarovanje družinskih

Uradni razglasi

Odprava starostnih meja za vpis v strokovne šole

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na naredbo ministrstva za trgovino in industrijo bivše kr. Jugoslavije z dne 21. aprila 1937, I št. 13.158/N in z namenom, da pospeši pritek učencev v obrtne poklice,

odreja:

Cl. 1. Starostne meje, določene za vpis v posamezne razrede strokovnih šol vseh vrst in stopen, se odpravljajo.

Cl. 2. Naredba ministrstva za trgovino in industrijo z dne 12. aprila 1937, I št. 13.158/N, se ukinja.

Ljubljana, 21. avgusta 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Prevoz čebel na ajdovo pašo

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na naredbi bivše banske uprave dravske banovine z dne 7. julija 1938, III št. 4926/1 in 15. julija 1939, št. 4749/1, o prevozu čebel na ajdovo pašo in upoštevajoč, da so vremenske razmere povročile letos zakasnelo cvetenje ajde,

odreja:

Cl. 1. Čebele, ki so bile prepeljane na ajdovo pašo letos do 25. avgusta, je treba odpeljati v osmih dneh po končani paši, najkasneje pa do 15. septembra t. l.

Cl. 2. Ta naredba stopi takoj v veljavo in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 23. avgusta 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

židar Šarkanj. List je posvečen razvoju hrvatskega športa, prinaša pa hkrati izbrana poročila iz športnega življenja v drugih državah in tudi športno gibanje v Ljubljanski pokrajini.

doklad, t. j. doklad k normalni plači delojemalca za družinska bremena, ki ga dosedanj jugoslovansko pravo ni poznalo. Iz novega sklada bi prejeli doklade zavarovanci vseh socialnih zavodov, bodisi delavci, bodisi nameščenci, ter vsi uslužbenci javnih in samoupravnih ustanov, stalno ali nestalno zaposleni, dnevničarji v državni službi ali honorarni uslužbenici v tej službi, vsi, ki družinski doklad po svojem službenem pravilniku doslej niso prejeli.

Zakonite predpise in potrebne odredbe za uvedbo in izvajanje novega zavarovanja v naši pokrajini bo Visoki Komisar šele izdal. Po njegovem nalogu se mora sestaviti pravilnik, ki bo obdelal snov nove zavarovalne panoge.

Da bo Zavod za socialno zavarovanje mogel svojo nalogo rešiti in izdelati osnutek materialnih določb, ki naj bi veljale za izvajanje družinskega zavarovanja, je potrebno, da statistično prouči stanje naših družin, njih število in gospodarsko zmoglost. V ta namen je urad izdal posebno tiskovino, statistične liste za delavce in nameščence in jih že razpošilja delodajalcem, da jih razdele uslužbencem zaradi izpolnitve.

Tiskovino morajo izpolniti vsi delojemalci, bodisi delavci, bodisi nameščenci, poročeni ali neporočeni, razen oseb, ki so zaposlene v gospodinjstvu; dolžnost delodajalcev pa je, da izpolnijo tiskovino kontrolirajo in vidirajo vsako posebej s svojim podpisom in pečatom na hrbtni strani pod delavčevim oz. nameščencevim podpisom ter jih nato vrnejo zavodu.

Pri izpolnitvi statističnega lista utegne nastati dvom, kateri izmed dveh zakoncev, če sta zaposlena oba, izpolni podatke za starše. Povsem jasno je, da izpolni rubrike za starše tisti zakonski drug, ki ima višjo plačo oz. ki največ prispeva za njihovo vzdrževanje.

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine.

Konjska improvizacija

Dobri nemški gledališki igralec Ferdinand Unzelmann je zelo rad na odprtem odru improviziral ter je s tem večkrat spravljal v veliko zadrego mlajše igrance, ki se niso takoj znašli, ter so predstave zaradi tega dostikrat »šepale«. Ravateljstvo gledališča je zato vsako improvizacijo na odru prepovedalo ter so se igralci morali strogo držati besedila igre, ki so jo predvajali. Nekega večera je moral med predstavo nastopiti tudi živ konj, ki se ni dosti menil za kraj, v katerem je bil in je zato čisto mirno in brez sramu opravil na odru svojo potrebo. Unzelmann je nekaj časa nemo opazoval ta prizor, nato je pa s pratom zapretel konju: »Bedasto kljuse, ali nisi prečitalo, da se sme odsedaj dejanje na odru razvijati strogo po besedilu komada in da je vsaka improvizacija prepovedana.«

Občinstvo je prasinilo v smeh. Nasmejati se je moral celo ravnatelj gledališča. Zatem je kmalu zopet razveljavil svojo prepoved improvizacije.

njeno ime s tablice nad posteljo in že preden njeno ubogo telo spustijo v zemljo, pride na nieno prazno mesto druga, ki ji je tudi umreti. Te nesrečne deklice, ki prihajajo, da ni smrtjo prebijejo ostanek mladosti, ki ni poznala pomladi, so večji del žrtve pokvarjenosti roditeljev. Ne bi nas toliko zadevala njihova usoda, če bi bile žrtve lastne lastne izpričnosti.

Razbite mladosti, zaprte v tej mrliški sobici, še vedno sanjajo o življenju; ne o žalostnem življenju, ki so ga izkusile na svetu, v hiši brezčasnih očetov in zavrženih mater: one sanjajo o življenju sredi pomladnih sapic ali v deželi angelov.

Ko se tovarišice veselo pripravljajo, da zapustijo hišo žalosti in se odpravljajo, da s sestro Cecilijo prebijejo lepo poletje na deželi, edina Malči ne najde svoje praznične obleke: sama ostane v sobi, kjer se sprehaja smrt, kakor sestra Cecilija, po prstih se približuje zdaj tej zdaj oni postelji.

Toda nič manj nesrečne od Malči niso bile tovarišice, ki so odhajale na sonce, da poživijo upanje iz sanj, da se potem znova vrnejo v mrliško sobico in nadaljujejo s smrtno borbo, ki jo bo smrt pretrgala šele prihodnjio jesen ali prihodnjio zimo.

Tudi nad žalostnim krajem in nad ostudno nesnago, ki jo izpričnosti širi od mož na žene, dekleta in deklice, skruče duše in telesa, daje pisatelj, da se zasvetijo daljne dežele nedolžnosti in močnejše od zapeljivih glasov poželenja je trpljenje velikih tragedij, ki se dogajajo na svetu, v družinah in v družabnem življenju in še močnejše je ječanje uničenih žrtev.

Toda Cankarjeva umetnost ni samo negativna, kakor bomo videli v prihodnjem predavanju.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 28. avgusta: Avguštin, škof in cerkveni učenik; Hermes, mučenec; Vivijan, škof; Julijan, mučenec.

Petek, 29. avgusta: Obglavljenje Janeza Krstnika; Sabina, mučenica.

Lunina sprememba: Prvi krajec ob 15.04. Herschel napoveduje spremenljivo vreme.

Novi grobovi

† Gospa Amalija Schulz je po dolgem trpljenju odšla v večnost. Bila je v svojem življenju polna dobrote, zato smemo veselo upati, da bo pri božjem Sodniku deležna večne blaženosti. Bog ji daj večni mir, žalujočim svojim izrekamo naše sožalje. Pogreb bo v četrtek 28. t. m. ob 5 popoldne iz kapelice sv. Andreja na Zalah.

Osebnosti

— Poroka. Danes v četrtek se bosta v viški župni cerkvi poročila gđ. Marija Vodusek, uslužbenka Ljudske tiskarne in g. Peter Hlade. Novo poročencema želimo na novi življenjski poti veliko sreče in božjega blagoslova!

— Nekaj statistike o goveji živini. Koliko goveje živine redi Ljubljanska pokrajina, je pač bistveno in glavno vprašanje v prehranjevalni politiki za naše kraje in mesta. Po zadnjem popisu je v Ljubljanski pokrajini 99.108 glav različne goveje živine, tako volov, krav, bikov, juncev, junic, telet in telic. Vsa ta živina izkazuje težo 30.407.939 kg in pomeni vrednost nad 167 milijonov lir.

Ljubljana

Ljubljančani!

Pod pokroviteljstvom Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino Nj. Ekselence Emilija Grazioli bo od 4. do 13. oktobra t. l. Ljubljanski velesejem spet z vseh strani zbiral goste v naše mesto.

Razstavljalci in obiskovalci so prijavljeni iz vseh pokrajin, pa tudi iz inozemstva je naznanjenih mnogo gostov v našo Ljubljano. Ker se zbere v teh velesejmskih dneh v našem mestu na tisoče in tisoče tujcev in ker bo na tem velesejmu prikazana celotna industrijska

nekaj minut. Dež je samo poškropil ceste. Dopolniti pa so se nad mestom in okolico vrtili deževni, močno kopičasti in grmadasti oblaki, ki prinašajo od zapada navadno hude plohe in napovedujejo nevihte. Že kmalu po 12 so prve kapljice naznanjale, da se bliža mestu močna ploha, prihajajoča od zapadne strani. Sprva je mirno dežilo. Pozneje pa se je vtila med volim grmenjem prav silna ploha, ki je prinašala obilne množine vode. Vse ulice in ceste so bile hitro poplavljenе in v kanale so se zlivali potoki vode. Tega dežja kmetje niso bili nič kaj veseli, ko je košnja olave v polnem razmahu in so bili zadnji dnevi najugodnejši zanj. Zato so kmetje tudi hiteli s košnjo in pospravljanjem olave, ki je izredno lepo do rastla. Ta dež pa tudi ni bil zaželen za različne poljske pridelke, ki so že julija in prejšnje dni avgusta prešli zadostno mokroto in so bolj potrebni zelo koristne vročine, ki bi pospešila zorenje. Novi dež ni dober za krompir. Deževje za domače paradižnike tudi ni primerno, ker sedaj potrebujejo sončne toplote, da popolnoma dozore. Zaradi vednega deževja so začeli pokati in so tako postali manjvredni. Tudi drugi pridelki so bolj potrebni dobre toplote, ko mokrote. V sredo je bila najnižja jutranja toplota +14,6° C, v torek najvišja +28,6° C.

1. Ziviliški trg. Ob sredah običajni tržni dan je bil glede prometa in dovoza živil srednji, saj je že visoka številka v mesecu. Sezona za nakup domačega krompirja se še ni razvila. Tu in tam pripelje kak okoličan voziček krompirja na Svegga Petra nasip, kjer ga prodaja na drobno po 1 liro kg. V soboto je bil na pr. krompir takoj pokupljen. Poleg krompirja je bil na prodaj tudi voz zeljnatih glav, ki so bile splošno po 1 liro glava. Težje nekoliko dražje. Razna zelenjava in druge potrebščine so bile po cenah, kakor so določene v ceniku za drugo polovico tega meseca. V obilju je na trgu uvoženih, pa tudi domačih paradižnikov. Zato je cena nižja in so bili lepi paradižniki že po 1,50 do 2 liri kg. Mnogo je uvožene paprike po 4 liri kg. Vedno več je domačega sadja, posebno jabolk, ki so po kakovosti 1 do 4 liri kg. Domačih hrušk je malo na trgu. Prihajajo na trg prve domače češnje po 4 liri kg. Prostor za gozdne sadeže je bil slabši. Pravilno gub jurčkov ni bilo na prodaj, le nekaj lisčič, ki so bile takoj pokupljene. Tudi malin je bilo malo na prodaj po 3,50 lir liter. Po kofevskih in tudi notranjskih gozdovih so drugače maline dobro obrodile. V kofevskih gozdovih je osredotočeno glavno nabiranje malin, ki jih pokupujejo trgovci kar na debelo in je bilo doslej nabranih že do 25 stotov malin. Na mestu v kofevskih vaseh kupujejo maline po 2,50 lir kg.

1. Kupčije s hiškami in zemljišči. V zadnjih petih dneh tega meseca je zemljiška knjiga na okrajnem sodišču zaznamovala 14 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 404.206 lir. Kupčije večidel datirajo iz novejšega časa. Gozdne parcele, ki so večinoma posekane, so prav poceni. Tako je bil neki gozd v okolici, ki meri 1142 m², prodan za 1800 lir. V okolici so kupili varnej delavej manjše zemljiške parcele v vrednosti 200 do 500 lir, kjer si nameravajo na njih sezidati lastne domove. V mestu so cene stavbnim in drugim parcelam ostale neizpremenjene, opaziti je drugače, da so se ponekod ob glavnih prometnih žilah cene celo dvignile za 20—50 lir pri m².

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Gledališče

Drama. Sobota, 30. avgusta, ob 19.30 »Ne-navaden človek«. Premiera. Izven.

Geno R. Senetič, hrvaški dramatik je avtor igre, ki jo bo uprizorilo naše gledališče v soboto, 30. t. m. »Ne-navaden človek« je tragikomičen dogodek v 6 slikah. V njem je ponazoril dramatik značaj poštenjaka, čigar sloves poštenja izrabijo v svoje namene goljufi in ga zapletejo v protizakonito dejanje. Igro je zrežiral Jože Kovič.

Radio Ljubljana

Četrtek, 28. avgusta: 7.30 Radijsko poročilo v slovenščini. — 7.45 Operna glasba. — V predsedku (8) časovni znak. — 8.15 Radijsko poročilo. — 12.30 Radijsko poročilo v slovenščini. — 12.45 Pisana glasba. — 13. Časovni znak. — Radijsko poročilo. — 13.15 Poročilo vrhovnega poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Radijski orkester pod vodstvom dirigenta Draga Marija Sijanca: operna glasba. — 14. Radijsko poročilo. — 14.15 Menjalni koncert iz Nemčije. — 14.45 Radijsko poročilo v slovenščini. — 17.15 Koncert sopranistke Karle Slehaneve, pri klavirju Marjan Lipovšek. — 19.30 Radijsko poročilo v slovenščini. — 19.45 Koncert kmetijskega tria. — 20. Časovni znak. — Radijsko poročilo. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov. — 20.40 Mavrica pesmi. — Orkester Cetra pod vodstvom mojstra Barzizza. — 21.20 Simfonični koncert pod vodstvom mojstra Roberta Caggianija. — 20. Pomenek v slovenščini. — 22.10 Koncert pianista Antona Trosta. — 22.45 Radijsko poročilo v slovenščini.

Iz Spodnje Štajerske

Smrti primeri v Mariboru. V Mariboru so te dni umrli: kovač Franc Toplak iz Ruš, Melhior Zupan iz Egidija, Mariborčanka Marija Sobotka in Marija Gospodarič ter Franc Peharda iz Studencev, ki ga je zadela kap pri delu v mariborski žel. delavnici.

Pri delu so se poškodovali: pri čistjenju lokomotive v kurilnici pomožni delavec Franc Kores, hišnica Alojzija Povodni. S kolese je padel Ludvik Mašera. Vse so prepeljali v bolnišnico.

Na razstavi spodnjoštajerskih slikarjev so razstavili svoje umetnine naslednji umetniki: Johannes Hepperger, Jan Oeltjen (predsedem ptujske motive), Emil Petek, ptujski slikar Leo Wallner, Pipa Peteln, Mariborčanka Konstanca Frohm in Erika Reiser.

Smrti služaj v Mariboru. V Mariboru so zadnje dni umrli: Stefan Vresnik od Sv. Lovrenca, Gertruda Weiss in enoletno dete Ingeborg Glavan. Obe iz Maribora.

Poškodbe pri novih stavbah. Pri razširitvi Hutterjevega podjetja se je težje poškodoval zidar Rudolf Zist. V Slovenski Bistrici je pa prav tako dobil hude poškodbe zidar Henrik Steinbacher od Sv. Martina na Pohorju.

Vljudno opozorilo

V kolodvorski restavraciji je sedelo več potnikov in čakalo na vlak. Med dvema potnikoma se je razvil tale razgovor:

Prvi potnik: »Oprostite, gospod, ali niste vi gospod X?«

Drugi potnik: »Ne, ne, Jaz nisem to.«

Prvi potnik: »Zato sem pa jaz in ta povrniki, ki ga vi sedaj oblačite, je njegov.«

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16., 18. in 20. uri

Dva gojenka znane voljske so morala na zapoved cesarice za kazen poročiti dve gojenki iz pe-zionista... Lahko si mislite, kako odlična komedija je to! **Gojenke iz St. Cyra**
Vina Vani, Elio Steiner, Silvana Iachino
KINO MATICA • TEL. 22-41

Dve polni uri, napetih in juna kih podvigov v borbi za petrolej in zlato!

Gangsterji iz Teksasa in Razbojnikji zapada
KINO SLOGA • TEL. 27-30

Filmska komedija s popolnim komikom OLIVER HARDY-en **ZENOBIA**

Mnogo zdravga smeha! Odlična zabava za vse tiste, ki so potrebnili veselja in razvedrila!
KINO UNION • TEL. 22-21

Zakaj je platina tako draga?

Pred dobrimi dvesto leti v Evropi platine še nihče ni poznal. Zanj so zvedeli šele potem, ko so jo prinesli v Evropo Španci iz Amerike. Prva platina sploh ni imela nobene posebne vrednosti ter je stala približno toliko kakor srebro. V tedanjih časih so jo zelo uporabljali za ponarejanje denarja. Njena vrednost je pričela rasti šele potem, ko so ljudje spoznali njene dragocene lastnosti, kot n. pr. težka topljivost in odpornost skoraj proti vsem kemikalijam. Toda tako draga, kakor je sedaj, še dolgo ni postala. Takoj je pa skočila njena vrednost, kakor hitro so pričeli iz nje delati nakit. Do pred dvajsetimi leti so vse svetovne države dobivale platino skoraj edino iz Rusije, kjer so na Uralu bogata ležišča te dragocene kovine. V novejšem času jo še pridobivajo v Južni Ameriki, Kanadi, Kolumbiji in Južni Afriki.

Sladkor proti komarjevemu piku

Z dolgotrajnim preizkušanjem najrazličnejših sredstev, ki pomagajo proti piku komarjev, oziroma ostalega mrčesa, je francoski učenjak Serve pred kratkim ugotovil, da proti komarjevemu piku zelo dobro pomaga tudi navaden sladkor. Mesto, ki ga je ranil s svojim pikom komar ali pa kak drug mrčes, je treba hitro namazati z zmehanim sladkorjem. Potem komarjev pik ne boli in tudi pičeno mesto ne zateče. To sredstvo pa pomaga samo tedaj, če pičeno mesto takoj po piku namažemo in ne šele potem, ko se rana že zapre in do tično mesto zateče.

Mišek POŠTNI PILOT

Kmalu je bilo vse nebo kar črno samih letal, kakor bi letele velikanske muhe po ozračju. Letala so se bližala razbojniškemu gnezdju na nebesu. Prihajala je ura hude kazni.

XIV. Huda novica

Medtem pa sta na zrakoplovu mislila Svetožre in Streclj na žalostni Miškovo polet in sta se naslajala sprčo njegovega trpljenja.

Cez čas nato je prišel stražnik.

»Velicanstvo, tu je brezlični brzovaj vašega volhuna AT-13 iz letališča.«

»Bržkone so zvedeli za smrt Miška,« je dejal Svetožre in vzel v roko list. »Dajmo, pogledajmo!«

Toda nagel pogled v pisanje je že povzročil, da se je spakedrano lice razbojnikovo še bolj spakedrilo in je kar ves pozenel.

»Nesramni lopovile! je zavpil s tresočim se glasom. »Poglej, Streclj, Miško je še zmeraj živ!« Streclj bi se bil skoraj zvrnil od začudenja in kakor bi ga stresala mrzlina, je bral:

»Mišek — na želu sto letal je na poletu proti zrakoplovu, da ga napade. Bodite pripravljeni za bitko. (Podpis) AT-13.«

»Tri sto zelenih va še en peklenšček! je zaklel Streclj.

Naročniki „Slovenca“!

Ne odlašajte niti dneva, ampak takoj naročite „Slovenčev koledar“! Zastopniki takoj na delo! V redkih farah, kjer še ni našega zastopnika, vabimo sposobne naročnike, da se prijavijo za zastopnike našega tiska!

„Slovenčev koledar“, Kopitarjeva 6, Ljubljana

Rdeči križ sporoča

Pošta naj dujginejo: Berbuč J., trgovina z lesom, Belle Marga, Keržičeva 6, Bizjak Venceslav, tovarna kuvert, Brolih Joško, Laverjeva št. 3, Cerer Drago, Cesar Martin, Zitnikova 20, Dvornik Ferdo, Trdinova 5, Ercegovac Biserka, Dvorčakova 12, Gostinčar Meta, upravna pošta, Hojkar Jože (bil pri uredništvu »Jutra«), Hois Konrad, gostilničar, Šiška, Hrovat & Co., tovarna olja, Jurca Marija, Bleiweisova 7, Korosec dr. Viktor, Prijateljstva ul. 14, Kunej Elija, Gaieva 10, Medved Janez, bogoslovce, Ničman Mira, Tavčarjeva ul., Perdan Marija, Gosposvetska 13, Perko Pia, Mestno poglavarstvo, Polak Janez, polic. komisar, Ponomarenko Stane, Martinska 8, Rozin Zdenka, Aleksandrova 11, Schwarzer Ivanka, Tržaška 8, Torv R., Privoz, Turk Emica, Selenburgova 6, Urnik Marica, Brodnikova 34, Vič, Verderber Maks (Združene opekarni), Volčič Mila, Knafljeva 13, Zajec dr. Marian, odvetnik, Zorn Fr., palača Slavije, Zupančič inž. Ivan, referent za vinarstvo, Žagar Minka, Gregorčičeva 7, Zirovnik Ana, Einspielerjeva, Bežigrad.

Zaradi odpreme pisem naj se zglase: Odpošiljatelji pisma na Stenovec Loizka, Maribor, Cuznar F., kolodvor Šiška, Jeglič Franja, Gregorčičeva 19, Jakša in Komp., kovinsko galanterijska industrija.

Gospod Macerol Vlado iz Maribora naj se zglesi pri načelstvu poizvedovalnega oddelka.

Gospod dr. Perko, specialist za zobne bolezni, naj se zglesi v tajništvo poizvedovalnega oddelka.

— Duhovne vaje za duhovnike bodo v Domu sv. Ignacija v ponedeljek, 1. septembra od petka jutraj (5. sept.). — Prostora je še dovolj. Zaradi lažjega plačila moremo pomagati gospodom z intencijami, ki jih še imamo. — Vodstvo duhovnih vaj, Ljubljana, Zrinjskega c. 9.

— Vsem profesorjem, učiteljem meščanskih šol in učiteljem ljudskih šol, ki so se preselili v Ljubljansko pokrajino. Rdeči križ opozarja vse zgoraj navedene na razpis Visokega Komisarja, po katerem bo omogočeno radi nastalih razmer, da dobijo honorarne ure na nadaljevalnih in drugih šolah. Reflektanti morajo vložiti prošnje na Visoki Komisariat, s katerimi morajo dokazati strokovno usposobljenost za poučevanje na takih šolah in navesti socialne prilike. — Zadeva je nujna.

— V Zavodu za slepe otroke v Kočevju se prične šolsko leto 22. septembra. Starši šolohveznih slepih in močno slabovidnih otrok, ki jih še niso priglasiili, naj se zaradi sprejema istih takoj obrnejo na Upravo zavoda za slepe otroke v Kočevju.

— Dogoni goveje živine v septembru. Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino priredi v prvem tednu septembra sledeče dogone za govejo glavno živino: v torek, dne 2. sept. t. l. v Kočevju, v sredo, dne 3. sept. t. l. v Grosupljem, v sredo, dne 3. sept. t. l. v Vel. Loki. Vabijo se mesarska strokovna združenja, da na najbližji dogon pošljejo svoje pooblaščenec zastopnike k prevzemu živine.

— Rim zvezan z morjem. Med Rimom in Ostijo bodo kmalu začeli graditi železnico, s katero se bo mesto Rim razpotegnulo tja do morja. Kmalu bo tudi dograjena podzemna železnica, ki bo posledje vezala rimsko postajo Termini z ostijsko električno železnico. Nova železniška zveza, ko jo bodo začeli zdaj graditi, bo dolga kakih 5 kilometrov.

— Velik valjni mlin je zgorel v Mantovi. Mlin je bil lastnina velikega industrijca Tonija. Zgorelo je precej žita, riza in moke. Vkljub takojšnji gasilski pomoči je požar vendar le napravil za 1.700.000 lir škode.

— Vedno več tobaka prideluje Italija. Leta 1936 so ga v Italiji pridelali 227.202 stota, leta 1937 319.158, leta 1939 pa 366.528 stotov. Najbolj je naraslo pridelovanje cigaretnega tobaka. — Študij na srednjih strokovnih šolah. Dijaki, ki se zanimajo za študij na srednjih strokovnih šolah, ki jih v Ljubljanski pokrajini ni (n. pr. tekstilne rudarske, navtične in pod. šole), naj se zglase na prosvetnem oddelku Visokega komisariata v sobi šte 20.

— Darovi Rdečemu križu. Rdečemu križu, sekciiji za socialno pomoč, je daroval g. dr. Gašper Pekle iz Ljubljane, Detelova 4, znesek 25 lir, ker mu je Akcijska družba (Tovarna za kije) v Ljubljani žrtala neko nabujalno. Najlepša hvala.

in obrtna delavnost naše pokrajine ter mogočna slika italijanske industrijske moči, se mora naše mesto še posebej zavedati svoje dolžnosti, da po svojih močeh rada pomaga prirediteljem. Ljubljana od nekdaj uživa sloves, kako pri srčno in s pravo gostoljubnostjo zna sprejemati goste. Pokazimo tudi sedaj obiskovalcem velesejma, da smo vredni tega slovesa. Sleherni gost naj se počuti v naši sredi kot doma!

Ker si mara urad Ljubljanskega velesejma pravočasno priskrbeti zadostno število prenočišč, vabim na prošnjo predsedstva Ljubljanskega velesejma cenjene sosesčane, da se prilgase vsi oni, ki bi ob velesejmu — morda tudi samo za nekaj večerov — dali na razpolago prenočišča (posteljo ali divan), seveda za plačilo. Stanovanjskemu odseku bo prišlo prav vsako prenočišče, naj bo tudi samo za silo ali več postelj v isti sobi.

Priglase sprejema stanovanjski odsek Ljubljanskega velesejma, ki uraduje do 30. septembra 1941 v pisarni Ljubljanskega velesejma na Celovški cesti št. 3 med običajnimi uradnimi urami in od 1. oktobra 1941 dalje pa v svoji pisarni na glavnem kolodvoru.

Zupan mesta Ljubljane:
dr. Jure Adlešič L. r.

1 Preberite najboljši slovenski tednik »Domoljub« in naročite ga!

1 Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti na trgovskem učilišču »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, prične 1. septembra. Zahtevajte osebno ali pismeno nove ilustrirane prospekte! Telefon 43-82.

1 Vpisovanje vajencev na obrtnih-nadaljevalnih šolah v Ljubljani bo v nedeljo, dne 31. avgusta 1941 dopoldne pri upraviteljih posameznih šol. Vajenci-novinci morajo pri vpisu predložiti učno pogodbo in zadnje šolsko spričevalo, ostali vajenci pa samo lastno izpričevalo obrtno-nadaljevalnih šol. Pričetek pouka bo objavljen naknadno.

1 Licitacija za graditev zatvornice ni uspela. V torek je bila na tehničnem oddelku licitacija za dograditev zatvornice na Ljubljani ob stari cukrarni. Proračun za to gradbeno delo je znašal nekaj nad 700.000 lir. Kljub temu, da se je zanimalo za dražbene pogoje več podjetnikov iz Ljubljane, je bila vložena le ena ponudba. Prva licitacija zaradi tega ni uspela in bo razpisana druga licitacija.

1 Odpri srce, odpri roke! Prileten invalid, ki je popolnoma nesposoben za delo, se je pred nedavnim vrnil z ženo iz Bosne. Začasno biva v Ljubljani in je brez sredstev, saj je že v Bosno prišel brez imetja. Doma nima več in ne bi imel niti strehe, če se ga ne bi usmili dobri ljudje. Vsem dobrosrčnim Ljubljancem ga prav toplo priporočamo. Darove zanj sprejema uprava »Slovenca«.

1 Brezposelnemu mehaniku ukradeni dokumenti. Mehanik Alojzij Murovec je že od meseca aprila brez dela in zaslučka ter se je že doslej z največjo težavo preživljal. Zdaj pa ga je zadela nova nesreča. V soboto, dne 23. avgusta mu je bila v zavetišču za brezposelne na Poljskem napisu ukradena poslovna knjižnica ter izkaznica o brezposelnosti. Da bi hudo prizadel mehanik spet dobil svoje dokumente nazaj in pa, da se prepreči vsakršna zloraba, opozarjamo na to vsakogar ter ga prosimo, če kdo kaj ve o teh dokumentih, da to sporoči njemu ali oblastem. Prizadeti mehanik zdaj stanuje v Medvedovi ulici 8.

1 Glasba nam služi v najlepše razvedrilo, mnogim pa daje tudi dobro ekstenenco. Zahteva pa mnogo temeljitega študija in najboljšje je, če pričnemo s poukom glasbe že v mladosti, t. j. od 8. odnosno 9. leta starosti dalje. Temeljito izobrazbo v glasbi nam nudi šola Glasbene Maticе ljubljanske, na kateri poučujejo priznane učne moči vse teoretične predmete in orkestrske instrumente. Starše opozarjamo, da se bo vršil vpis v šolo Glasbene Maticе v dneh od 1. do 4. septembra vsak dan od 9 do 12 in od 15 do 17. Redni pouk se bo pričel 5. septembra z razdelitvijo in ugotovitvijo urnika. Vse informacije daje pisarna Glasbene Maticе v Vegovi ulici.

1 Huda ploha. Zadnji dež je bil v četrtek, 21. t. m. Od takrat je vladalo lepo, toplo in delno hudo sonarno vreme. Dnevna toplota je bila visoka do +20° C. V sredo, 27. t. m., je po hudi soparici prejšnjega dne nastopila nagla vremenska sprememba. Že zjodaj zjutraj je nalahno rosilo. To

KULTURNI OBZORNIK

Naši ostvarjalci in gostje v Operi

Včeraj smo podali pregled programa in kvalitete uprizorjenih opernih in operetnih del; ugotovili smo, katere so najboljše predstave, izmed katerih bi bilo umestno, da se vnesejo še v bodočo sezono. Kajti spoznali smo, da kvaliteta zahteva časa in dela ter velikega ansambla, ki ga nimamo, dotični je težnja za čim večje število novitete preobteževala; površnost v hitri postavljenih del pa je slabša vrednost, estetski učinek, zanimanje in obisk. Zato naj bi prišlo v prihodnji spored le najboljše predstave preteklih sezon, odn. popravljen.

Pevski ansambel je sorazmerno s delom, ki ga mora izvršiti, zelo majhen, toda delaven. V zadnji sezoni se je marsikaj zboljšalo; vsi pevci so zboljšali izgovorjavo, nekateri celo prav znatno petje po tehnični in muzikalni strani. Imenovati je tu Popova, Kogejeva, Ribičeva, nekoliko boljše je Spanova, malo Ivančičeva, znatno se dviga Dolničar, zboljšal se je tudi Primožič. Prva sopranistka Heybalova se približuje vedno bolj k izrazito dramsko-sopranemu karakterju. Ona je tudi naša najboljša pevka, ki se tudi v igri tembolj izpopolnjuje. Vidaličeva je lirichen sopran, ki se bo glasovno še popravil. Polajnarjeva se vedno bolj uveljavlja. Laboševa je nekoliko popustila v lepoti petja. Ta in Ivančičeva potrebujejo še nekaj študija za popolnejše udeleževanje na našem odru. Tenorje smo imeli tri, delo je pa ležalo na Francu, v kolikor ga niso razbremenili gostje, kajti Martec in Banovec sta za buffo-vloge. Med baritoni je dober Janko. Med basisti je edini Lupša, ki ga je letos delo precej obtežilo.

Režiralo je pet režiserjev, med katerimi zavema prvo mesto Debevec; ta je postavil devet oper, ki so vse najboljše uspele. Primožič je režiral eno delo, Frelih dve opereti, Golovin eno opereto in eno opero, Zupan pa dve operi in eno opereto. O uspehu posameznikov je itak bilo že govora.

Dirigenti so štirje in en zborovodja; Švarova in Zebretova interpretacija se nagibata ostvarjalni nujnosti danih muzikalnih del brez kakšnega subjektivističnega pojmovanja. Njuno oblikovanje nagiba k nekakemu stvarnostnemu nazoru v problematiki poustvarjanja umetnin. Oba imata tudi najboljše pripravljen orkester ter zahtevata preciznosti v igri in jasnosti v oblikovanju. Stritof se je nekoliko odmaknil prejšnjemu prvenstvenemu položaju, ki ga je zavzemal po svoji kvaliteti. Neffat je dober interpretator, le da mu orkester v igri ni tako precizen kakor pri prvih dveh.

Zborovodja Simoniti je sorazmerno nudil najvidnejši porast v kvaliteti zbora, ki ga je tehnično in muzikalno dvignil. Postava zbora je pa kaj šibko in nesorazmerno zasedena. Nekaj glasov bi bilo treba še dodati in zbor pomladiti. Moški zbor je napram ženskem odločno prešibek; največja

vrzel so premaloštevilni basi; v moški postavi pa poleg II. basov primanjkujejo I. basi. II. tenorji, pri vsem tem sta pa zdaj vzeta iz zbora dva I. tenorja. Zbor bo treba vsakekor dopolniti in izpopolniti. Tudi dva ali tri nove alte bi bilo še potrebno dodati. Za delo in trud pa zasluži zbor največjo pohvalo.

Baletni zbor je dosegel znatno zboljšanje. Zasnovan in izvedenih je bilo tudi nekaj prav dobrih koreografskih del Golovina in Pilata. Kot solisti so nastopali Moharjeva, Bravničarjeva, Remkšarjeva, Japljeva, Pilato, Carman in Golovin sam.

Insencija je bila dobra, čeprav se mora vedno boriti s prostorom. V bodočo naj polaga čim več pažnje, da izrazi vsak kotiček odra, kadar se da. Umestno bi bilo, da bi za vsako novo delo gledališče dalo izdelati scene, ki bi bile le za posamezne predstave, ker razne krparije z vedno istimi kulisami vplivajo odbijajoče, večkrat razbijajo enotnost sloga.

Kot gostje so pri nas nastopali gg. Gjungle-nac, Leventova, Nonijeva, Kušjeva in Sleshanova, dalje Manoševski, Gostič in Betetto. Poizkusila sta se tudi kot solista Slatoljev in Rakovec. Obema manjka še šole v petju in še bolj v igri. Pevsko je Rakovec boljši. Oba pa imata lep material.

Lep plesni večer sta nam nudila Mlakarjeva z »Lokom. Farčičeva iz Belgrade nas je na svojem plesnem večeru razočarala, dotični nas je prepričal o vrednosti svoje plesne kvalitete Kirbos. Zanimiva je bila tudi plesna tekma, ki je dala prav lep rezultat dobrih glasov.

Rimska Kralj. Opera je nudila izvrstno predstavo Verdijeve »Traviate« z Giglijem in Caniglio ter Puccinijevo »Madame Butterfly«; izvrsten balet iste pa »Štiri letne čase« iz Verdijevih »Sicilskih večerinc«.

V splošnem moramo s kvaliteto, ki so jo dosegle nekatere predstave v Operi, biti zadovoljni. Za v bodočo bi bilo dobro sestaviti program za vso sezono tudi z ozirom na število in možnost solistov, da dobi vsak svojo nalogo za celo sezono vsaj v glavnem, da se stemi zopoli tudi ves solistični krog in da ni delo odmerjeno v naglici na prekratko dobo študija. Novitci naj upravlja da le toliko, kolikor ve, da ne bo trpela kvaliteta od preobteženega dela. Saj bo resen ljubitelj operne umetnosti prav rad poslušal in gledal dobre predstave ponovno.

Obisk je bil prav zadovoljiv. Če bi se v aprilu vršile redne predstave in bi Opera ne bila tolikokrat zaprta zaradi obolenj, bi dosegli čez sto tisoč poslušalcev, tako pa le nad 96.000, pri čemer niso všteta recenzijska in druga zastojna mesta. To je znak, da je kvaliteta le nadvladala kvantiteto. sil.

»Obisk« št. 5—8

Veseli smo vsake revije, ki danes izhaja. Zato moramo z zadovoljstvom ugotoviti, da je Obisk, slovenska ilustrativna družinska in zabavna revija, zopet prišel na svetlo in nadaljuje svoj začeti drugi letnik z nezmanjšano prožnostjo in polno vsebino, ki bo vsakemu prinesla nekaj. Saj to je naloga takih »magacinov«, izmed katerih pa ima Obisk še to prednost, da je slovenski, domač ter da v ilustrativnem delu ni samo registrator dogodkov, kar je naš dnevni tisk, temveč propagator slovenske pokrajine, lepih kotičkov naše zemlje, na kateri živimo in katera nam daje naš — vsakdanji kruh. Prav središče te številke je posvečeno žetvi na Dolenjskem, to je — delu za našo prehrano. Fotografsko so te slike naravnost odlične ter pomenijo lep uspeh slovenske fotografije. Ali ni tudi slovensko poletje C. Kunca naravnost fotografška poezija, kakor še nekatere slike naših fotografskih amatjerjev na predzadnji strani (Bela cesta)! Tako Obisk goji slovensko umetnostno fotografijo, ki skuša od vseh strani zajeti slovensko zemljo, slovenske ljudi in naše delo v svojo kamero in ga pokazati svojemu občinstvu. In to dela Obisk domačega, pa tudi za najlepši resnično naš ilustrativni mesečnik, ki je danes edini te vrste med nami ter že zato vreden vse podpore.

Zgodovinski prelom v našem javnem življenju ter novo vključitev v italijansko državno skupnost je revija registrirala z naslovno podobo »Forum Romanum«, ki je simbol rimskega imperija, s podobo prve velike parade italijanske vojske v Ljubljani ter podobami Visokega komisarja in sosedstva za Ljubljansko pokrajino. Čas sam pa je zajel s podobami vojnega razdejavanja v Sloveniji, ki ga predstavlja v tej številki Borovniški most ob razdejavanju ter ob popravilu.

Toda »Obisk« ne goji samo ilustracij, temveč tudi sicer skrb za zabavo in razvedrilo. Zanimivost zase so Obiskove izvirne novele, ki si jih je uredništvo s lanskim razpisom preskrbelo. Vidimo, da te novele odkrivajo nove talente, med katerimi je tudi F. Frece, ki je napisal čisto zanimiv, dramatičen in dobro pisan feljton »Svet brez meja«, katerega je dobro ilustriral Dore Klemenčič. Severin Šali je prispeval Poletno idilo, pesem, ki naj ponazarja s pesniško besedo zabje kvakanje v mlaki s pravilnimi motivi in poetnim razpoloženjem na vasi. Dr. S. Mikuz, umetnostni kritik in novinar, je predstavil občinstvu nekaj tujih slikarjev, katerih dela so razstavljena v naši Narodni galeriji. Dela so seveda reproducirana ter nas opozarjajo na likovno bogastvo, ki je zbrano v naši Galeriji, vredni, da jo vsak obišče.

J. Debeljak je napisal črtico iz otroškega življenja »Karlek«, ki jo je ilustriral Miha Maleš. Ivan Čampa nas z reportažnim člankom »Kult cvetja na Japonskem« seznanja s pesniškim čedenjem rož v tej pokrajini vzhodnega sonca in cvetočih gajev. N. Kurel prevaja grško sentimentalno romantično novelico »Amaryllis«. Stefan Plut, naravoslovec, je napisal živahno prirodoslovno razpravo o Miru in sporazumih v živalskem svetu. Zanimiv pa je članek »Kaj bi bilo, če...« To bi bili glavni leposlovni in poljudno poučni spisi, ki so vsi ilustrirani z nazornimi podobami, večinoma pa z izvirnimi risbami modernih slovenskih slikarjev.

Zivahnosti pa služijo take zanimivosti, kakor so ameriške slike o potovanjih Gulliverja med palčki, povesti, ki smo jo vedno radi brali ter je danes tako malo znana našim mladostnikom, pa spada v klasično tovrstno literaturo a svetovno slavo.

Bogat je ženski del, predvsem moda, ter go-spodinjstvo, med katerim opozarjamo na članek »Mleko — najpotrebnejše hranivo.« Detektivska uganika »Božji mlini« bo marsikoga zaposlila za nekaj minut.

»Obisk«, edini slovenski ilustrativni družinski mesečnik izdaja Ljudska tiskarna, urejuje ga Mirko Javornik, ter je uprava v Kopitarjevi ulici, trgovina Ničman. Letno stane samo 30 lir.

Cornelio de Marzio o Sloveniji

V mesečni reviji, ki jo izdaja milanski dnevnik »Corriere della Sera«, objavlja Cornelio de Marzio, predsednik konfederacije profesionistov in artistov (duševnih delavcev) v avgustovem zvezku potopis iz Slovenije pod naslovom »Viaggio sloveno«. V članku najprej popisuje pokrajino, po kateri se je vozil na Krasu, preden je dospel do prejšnje jugoslovansko-italijanske meje. Spominja se, da je bila tudi prej meja med Italijo in Avstrijo nenaravna. Prvi vtis v Sloveniji mu sliči na druidsko sceno v »Normi«, če bi bila uprizorjena tu. Nato se spominja zgodovine te ceste v nekdanjih časih, ko so hodili Rimljani z Vrhneke v Emono. Popisuje prve hiše na poti. Opazuje, kaj je slovenskega na tej zemlji, podčrtuje zvestobo zemlji, vernost in vdanost katoliškim običajem. Končno popisuje Ljubljano in vtis, ki ga je napravila nanj. Omenja zgodovino na kratko. Gorata dežela čuva tradicije, vse se ohranja in vzdržuje. Kultura je globoka in solidna. Najvažnejše stavbe v mestu so gledališča in knjižnice, šole in muzeji. Spominja se tudi Ljubljane kot kongresnega mesta iz leta 1821 ter ječ na Ljubljanskem gradu. Članek je opremljen s številnimi slikami iz Ljubljane, med katerimi zlasti prednjačijo kulturne ustanove.

Ženske niso dobre voznice

Danski statistični urad je v zadnjem času ugotovil, da so ženske zelo slabe voznice. Med drugim ta urad tudi sporoča, da lansko leto od sto prijaviteljev kandidatinj za polaganje šoferskega izpita 41 odstotkov žensk tega izpita ni moglo položiti. Pri moških je bil ta odstotek mnogo manjši in je znašal samo 20 odstotkov. Razen tega so bile ženske pri sto avtomobilskih nesreдах krive za 64, moški pa samo za 36.

V nekaterih krajih sveta človeško življenje nima nobene vrednosti

Še vedno je dosti krajev na svetu, kjer človeško življenje sploh nima nobene vrednosti. V nekaterih krajih Bengalije so na primer ljudje tako slabo plačani, da jih tudi nihče ne ščiti pred zvermi, ki na leto raztrgajo in požro na stotine ljudi. Leta 1927 je na ta način našlo žalosno smrt 1794 Bengalcev. Divje zveri nemoteno lahko prihajajo v sama naselja ter napadajo ljudi v samih njihovih kolibah. Njihovi stanovanjski prostori nimajo ne vrat ne ključavnice. Vse to je dražje, kakor pa človeško življenje. V Južni Ameriki je bilo tudi dosti primerov, da so divjaki z noži in sabljami napadali strojne puške in so padali kot snopje. Sami niso hoteli streljati niti tedaj, ko jim je bilo življenje v smrtni nevarnosti. Tudi življenje pri njih nima nobene cene, medtem ko so bili naboji zelo redko blago, ki je povrh vsega še veljalo za plačilno sredstvo.

Prva gledališka predstava

Po znanstvenih ugotovitvah segajo prve gledališke predstave že v stari Egipt, kjer so imeli prvo gledališko predstavo pred približno 4.000 leti. To je bila neka pasijonska igra, ki je predstavljala mučeniško smrt in vstajenje egiptskega boga Ozirisa.

Iz Goriške pokrajine

Temnica je dobila dušnega pastirja. Na Marijin praznik 15. avgusta je nastopil svojo prvo službo kot upravitelj Temnice in Lipe novomašnik g. Efreim Mozetič iz Mirna pri Gorici. Njegov prihod v Temnico je bil nenavadno slovesen. Farani so ga pripeljali s parom konj kar iz Mirna. Že v Novelu, ki pripada Temnici, ga je pozdravil lep »Ave« na krasnem slavoloku in so mu vaščani poklonili lep kip Srca Jezusovega. Belo oblečena dekleta s palmovimi vejami so ga nato ob vozu spremljala do župne cerkve, kjer so ga pri res lepem slavoloku čakali g. dekan Viktor Kos iz Komna z dosedanjim župnim upraviteljem in sosedno duhovščino ter zastopniki vseh krajevnih civilnih oblasti, na čelu jim namestnik g. podestata, ki je bil uradno zadržan. Po pozdravu nekega dečka in neke deklice, ki sta pristriženo deklamirala običajne pesmice, je bilo pozdravno sv. opravilo v cerkvi. G. dekan je s prav ganljivimi besedami predstavil ljudem novega župnega upravitelja. Za pozdrav in nagovor se je g. upravitelj zahvalil s tako toplo besedo, da se je že prvi hip vsem prikupil. Vsa duhovnja, ki se je vzradostila že ob prvi novici, da dobi mladega »gospoda nuncija«, goji sedaj samo eno željo: Bog ga živi in ohrani prav mnogo let med nami! Temniška dekleta so mu poklonila večjo vsoto denarja za prvo sv. mašo v temniški cerkvi.

Poroka. Dne 23. avgusta se je v Velikih Zavljah na Vipavskem poročil zavezan naš fant Rafael Palj z zglodno našo mladenko Marijo Makovec. Vzorčnemu paru želimo z vsemi prijatelji vred obilo sreče in božjega blagoslova! Ljubljanski velesojem. Kakor je splošno znano, se bo letošnji jesenski velesojem v Ljubljani vršil od 4. do 13. oktobra. Med razstavljenci bo mnogo največjih in najodličnejših italijanskih trdk in tovarn, tudi več takih, ki uživajo svetovno ime. Tudi naša goriška pokrajina se na velesojem živahno pripravila in se je prijavilo že večje število naših trdk in podjetij, ki bodo v Ljubljani razstavili svoje izdelke in pridelke. Goriška dežela sama bo imela tam poseben paviljon, v katerem bodo prikazane naše posebnosti in zmožnosti. Obisk velesoja obeta biti zato zelo mnogosteven. Povpraševanje, kako obiskati velesojem, je splošno. Ker kljub obljubi še nismo dobili točnega sporeda, podamo za danes izvešček iz poročil drugih listov:

Za obisk velesoja se v Gorici pripravila poseben vlak. Ta poseben vlak, ki bo vozil kot brzovlak, bo odšel iz Gorice dne 3. oktobra okrog 5 zjutraj in se bo isti dan vrnil. Vsak potnik bo imel posebno potno dovoljenje, veljavno za en dan, izkaznico za velesojem in vstopnico na slavnostni prostor. Cena za vožnjo je določena s 67 lirami; v tem znesku je vožnja v III. razredu v Ljubljano in nazaj ter stroški za nabavo osebnega potnega dovoljenja in velesojne vstopnice.

Poleg tega skupnega obiska bodo Goričani posetili velesojem lahko tudi posamično. Ti si morajo oskrbeti »velesojemsko izkaznico« (Tesserella della Fiera), s katero se bo dobila za 50 odstotkov znižana železniška vozovnica. Ta »izkaznica« bo imela tudi veljavno potnega dovoljenja (Lasciapassare). Kdor bo imel to izkaznico, bo odpotoval lahko v Ljubljano 3. oktobra in bo lahko ostal tam do njene zapadlosti, to je, do zaključka velesoja 13. oktobra. Glede vseh tozadevnih informacij in vlog se je čimprej treba obrniti na »Agenzia Ferroviaria«, Gorizia, Corso V. E. III. št. 18, prej potovalna pisarna Appiani. Kdor boče potovati s posebnim vlakom, se mora priglasiti pri zgornj navedeni agenciji do 30. avgusta.

Iz Novega mesta

Zivahen Jernejev sejem. Novo mesto je v torek zaradi tradicionalnega četrtletnega Jernejevskega sejma močno oživelo. Iz bližnje in daljnje okolice so v mesto prihitali dolenski kmetje in prignali na prvi novomeški sejem za obvezno odjago glavne živine v smislu tozadevne uredbe svoj živino, ki jo je na sejmšči kvalificiral posebn komisija. Kmetje so prostovoljno pripeljali dovolj živine, ki jo je komisija po večini kar najboljšo ocenila, kar prča, da je v novomeški okolici mnogo lepe živine. Zivahno ni bilo le na sejmšči, marveč tudi na Glavnem trgu, kjer si je kar lepo število sejmarnjev postavilo stojnice z blagom, za katerim je sedaj s strani podeželskega ljudstva povpraševanje. Zivahno je bilo seveda tudi po vseh novomeških gostilnah, kamor so si prodajalci in kupovalci hodili gasit žejo, ki je bila spričo velike vročine, ki je tega dne vladala, kar razumljivo.

Iz pisarne Rdečega križa. Novomeškemu Rdečemu križu so v zadnjem času darovali Pavel Langer, graščak na Bršljini 500 lir, odvetnik dr. Globevnik iz Novega mesta skupno 1.000 lir, inž. J. Langer, graščak na Pogancih 200 lir, Josip Gazvoda, mizar v Gotni vasi, 100 lir, Marija Škerli, posetnica v Gotni vasi, 50 lir, gostilničar Josip Matko 50 lir in 2 kub. metra drv. Gospod Julij Kobe je poleg denarja daroval še 80 kg fižola. Vsem plemenitim darovalcem se RK prav iskreno zahvaljuje. Poizvedovalni odsek RK sporoča svojem in znanem vojni ujetnikov, da se dobe v njegovi pisarni dopisnice za dopisovanje vojnim ujetnikom.

Slama na njivi je pogorela. V soboto zvečer ob pol desetih se je v Ločni pri Novem mestu na njivi, ki je last g. Julija Kobeta iz Novega mesta, vnel štant slame, ki je vključ takojšnji pomoči novomeških gasilcev malone ves pogorel. Sumilo, da je požar zanetil zločinski roka. Slama ni bila zavarovana in trpi lastnik občutno škodo.

Športni dan. SK Novo mesto pripravlja za nedeljo športni dan z zanimivimi športnimi prireditvami, ki naj pokažejo višino novomeškega športa in obenem še bolj dvignejo med Novomeščani smisel za športno udeleževanje. Na to prireditve, katere podrobnji spored bomo še objavili, že sedaj opozarjamo vse Novomeščane in jih vabimo, da se je v velikem številu udeležijo.

Naše naročnike opozarjamo, da morejo naročnino poravnati tudi v naši podružnici na Ljubljanski cesti, kjer se sprejemajo tudi naročila za »Slovenčev koledar«, ki ga je treba še sedaj naročiti in plačati. Tiskanih bo namreč le toliko koledarjev, kolikor jih bo v naprej naročenih in plačanih.

Pri vsakem duševnem delu porabi človek več kisika kakor pa pri telesnem

Na Zavodu za delovne vede v Karasakiju na Japonskem so znanstveniki ugotovili, da človeško telo porabi pri duševnem delu več kisika, kakor pa pri telesnem. Po rezultatih številnih preiskovanj porabi moški pri duševnem delu 7%, žena pa celo 12% več kisika, kakor pa pri telesnem.

Iz Hrvatske

Pogreb prve hrvatske žrtve na vzhodnem bojišču. Hrvatsko časopisje poroča, da je bil v petek, 22. avgusta pokopan na pokopališču v Fürthu v Nemčiji hrvatski letalec Ivan Rupčić, ki je padel na vzhodnem bojišču. Pogrebu so poleg zastopstva hrvatskega berlinskega poslanika prisostvovali tudi zastopniki nemškega letalstva, ki so na krsto padlega letalca položili tudi vence.

Zahvala Makedoncev poglavniku. Hrvatski poslanik v Soliji, dr. Zidovec, je poslal poglavniku v Zagreb posebno spomenico, katero so mu izročili vsi Makedonci, katere je poglavnik branil v bivši Jugoslaviji v znanem skupljanskem procesu.

Občni zbor »Napredak« v Sarajevu. V Sarajevu je imela oni dan 37. redni občni zbor največja kulturna in socialna hrvatska organizacija »Napredak«, ki jo vodi kanonik dr. A. Alaupović. Tekom dosedanjih let je »Napredak« neizmerno mnogo storil predvsem za izobrazbo hrvatskega obrtnega naraščaja ter je v vseh krajih, kjer so delovale njegova številne podružnice, tudi z vso vnmemo pobijal nepismenost.

Popis prebivalstva v neodv. državi Hrvatski. Ekonomski zavod Neodvisne države Hrvatske pripravlja vse potrebno za novi popis prebivalstva, živine in gospodinjstev. Načrt za popis je že gotov. Samo ljudsko štetje bo pa predvidoma še letos.

Vloge nemške narodnostne skupine so oproščene plačanja takš. Zakonska odredba o začasnem položaju nemške narodnostne skupine v Neodvisni državi Hrvatski določa, da so vse vloge nemške narodnostne skupine in njenih organizacij na državne in samoupravne oblasti oproščene plačila državne in samoupravne takse.

Pred izredno narodno sodišče v Zagrebu je prišel bivši poštni svetnik na poštнем ravnanstvu v Zagrebu Milan Janjatović. Obtožnica ga obremenjuje, da je za časa svojega prejšnjega službovanja v Zagrebu preganjal hrvatsko pošto uslužbenstvo, če ni glasovalo za vladne kandidatne liste.

Prosvetni minister dr. Budak je podpisal odlok, s katerim je vpustil popolno gimnazijo v Križevcih.

Proračun sarajevske občine. Finančni minister je odobril proračun sarajevske mestne občine, ki znaša za devet mesecev 43.800.000 kun.

Hrvatski delavci v Nemčiji si bodo ustanovili lastno organizacijo »Ustaski delavci«. Zanje bo v Berlinu izhajal tudi poseben tisk.

Po novem zakonu o hrvatskem jeziku je med drugim tudi prepovedano dajati nehrvatska imena trgov, podjetjem, zavodom, društvom ali kakršnim koli drugim ustanovam.

Izjava hrvatskega poslanika v Soliji. Hrvatski poslanik dr. Zidovec je sprejel italijanske in nemške časnike, ter jim dal izjavo, v kateri je poudarjal odločno in neomajno sodelovanje hrvatskega naroda z Italijo in Nemčijo.

V Zagrebu so ustanovili društvo »Hrvatskih končanih trgovskih akademikov«.

Kot žrtve četnikov je padla v bližini Karlovca Darinka Beljana, ki se je slučajno mudila pri svojem očetu v železniški stražnici, ko so jo napadli četniki.

V Zagrebu se je sedem ljudi zastrupilo s slabo hrano.

Vse nepremičnine Osrednjega urada za zavarovanje delavcev so cenili na 126.326.000 kun.

Iz Belgrada

V Obrenovac je prispel nov transport Srbov beguncev. 250 članov družin so krajevne oblasti začasno nastanile v obrenovačkih šolah, pozneje jih bodo pa preselile v razna zasebna stanovanja. 240 beguncev je prispelo tudi v Čičevac. Po prihodu so dobili hrano na šolskem dvorišču, nato so jih pa razposlali v Ražanj in okoliške vasi.

Sprememba zakona o Agrarni banki. Svet komisarjev je prepisal zakonsko uredbo, s katero je spremenil nekatera določila dosedanjega zakona o Agrarni banki. Z objavo te uredbe je prenehala funkcija predsedniku, podpredsedniku in vsem članom upravnega in nadzornega odbora, ki so bili postavljeni z ukazom. Mandati izvoljenih članov pa trajajo do prvega občnega zbora.

Javna usmrtnice na Terazijah. Kakor smo že poročali, je bilo v nedeljo, dne 17. t. m. v Belgradu, na največjem trgu, Terazijah, javno obesenih pet komunistov. O tej usmrtnici objavljamo »Ponedeljak«, z dne 18. t. m. pod gornjim naslovom članek, v katerem med drugim pravi: »Včeraj v zgodnjih jutranjih urah je bilo v Belgradu javno obesenih pet komunističnih teroristov, ki so kljub ponovnim pozivom in opominom napadali nemške vojaške osebnosti in izvrševali sabotažna dejanja, ki so imeli za cilj, motiti odnose med srbskim življenjem in nemškimi vojaškimi oblastmi ter rušiti red in mir po katerem hrepeni vsak naš človek, da bi se mogel posvetiti svojemu delu, v dobrobit svoje družine in naroda. — Javna usmrtnice je napravila globok in težak vtis na vse Belgradčane, bodisi, da so videli obesene zločince ali pa ne. Takšni ukrepi, ki so jih doživeli naši ljudje sredi Belgrada, res dokazujejo, da nam naši komunisti v službi razdiralnega boljševizma in tuji interesov pripravljajo največje zlo, ki si ga sploh lahko predstavljamo na Terazijah, kjer je bila izvršena ta usmrtnice, so se tokom včerajnjega dne čuli mnogi komentariji in težka razmišljanja. Eni so ogorčeno in javno obsojali vse tiste, ki ne žele in nečejo, da bi se naš narod izkopal iz težkega položaja, medtem ko so drugi z očitnim pogledom kazali vso svojo bol, ker se še vedno plačani elementi tako lahko igrajo z usodo izmučenega naroda.«

Vseučilišna otroška klinika v Belgradu. Na predlog komisarja za socialno politiko in ljudsko zdravje je svet komisarjev odobril kredit 6.800.000 dinarjev za dovršitev vseučiliške otroške klinike v Belgradu, ki je najmodernejša otroška klinika na Balkanu.

Uredba o izrednih pooblastilih za postavljajanje upravnega uradništva. Na predlog komisarja za notranje zadeve je svet komisarjev sprejel in podpisal uredbo o izrednih pooblastilih za postavljajanje upravnih uradnikov. Po tej uredbi se kljub prepovedi sveta komisarjev lahko postavlja novo upravno uradništvo in v svoji stroki tudi lahko napreduje. Ostalo uradništvo se ne sme postavljati in so tudi vsa napredovanja ustavljena. Razen tega ima komisar za notranje zadeve v uredbi pooblastilo, da lahko inspektorje ministrstva, banške inspektorje, okrajne natelnike in starešine okrajev in višje policijske komisarje postavlja tudi na druge položaje v resoru min. za notranje zadeve.

Natečaj za okrajne in mestne šolske nadzornike. Prosvetno ministrstvo je razpisalo natečaj za okrajne in mestne šolske nadzornike. Javiti se morajo vsi sedanji šolski nadzorniki na srbskem področju kakor tudi begunci, vsi profesorji in učitelji na učiteljskih, ki imajo 15 službenih let.

Boguslav Kuczyński:

RIM

Dvorišče cerkve ter vse za cerkvijo že zraslo z zelenjem in grmičevjem. Sonce sveti in plitki pojejo na visokih cipresah, ki rasto vse okrog.

Otroške glasove je slišati že od daleč, nekje je slišati govorjenje. Trije moški leže na travi in kvartajo. Govore počasi in tiho ter se ne razburjajo. Preko staze leže črni in bleščeči se hrošč, mravlja nosi ostanke rastlin, čebela sedi na rumenem cvetu, tam raste nekaj strnelih vrh, katerim listje žro nagomilane gosenice. Tu sede tudi Marija Semprini, Antonio Esposito in Giulietta, hčerka.

Toda tu v travi ne igra oni šepasti človek, ki smo ga videli prej. Ta sedi v krčmi pri počrneli mizi z onim sosedom, ki ima kapo povezano na tilnik, in je mlajši od njega. Ta mlajši je poslinil prste ter sedaj razdaja karte. Obema visita iz ust cigareti, prava čika, zapirata oči, ko spuščata dim, igrajo na ostanke prta, položnega na mizi, in sicer lahko igra, ki se tu imenuje »coppac« in pri kateri je važno samo, kdo vzame zadnjo karto. Barve in karte so tu drugačne kakor pri nas. Naslikani so pa meči, kiji, denar in čaše, ki so videti kakor kozarci za vino, ki se tudi imenuje »coppac«.

»Kdor nima sreče pri kartah, ima srečo pri ljubezni,« je rekel šepasti mož, lepe in mlade Helene, ko je izgubil igro. Mladi človek je pogledal nanj skozi trepalnice, ki jih je zaprl pred dimom.

»A tako!« je konstatiral čez hip in znova dobil igro.

Bela psica ovčarske pasme gre po poti. Ime ji je »Bianca«. Za njo gre trop belih ovac z jagnjetji. Pastir je velik in bradat. Pred tropom pa stopa koštrun, neprestano pozvanjač z zvoncem,

ki mu visi na vratu. Podi ga pa naprej ta psica, ki ves čas skače vanj in mu kaže pot. Videti je, da ima doma mladiče, ki jih še dojli, ter je zato neprestano lačna. V vsako hišo in v vsak kot pogleda. Zdjaj je zavila na domače dvorišče. Za njo vodnik-koštrun in vse ovce, še med vrati se eno jagnje nepočakano prižene k materi.

Se drugi podzemski grobovi so na Via Appia Antica. Debel, len in star pes se vrti tu ob poti ob nekem takem novem vohu v podzemlje. Tu srečamo zopet skupino pobožnih žena, ki jih vodi mlad menih, tu so tudi tukajšnji ljudje, ki prehajajo tod iz ene vasi v drugo. Ob vohu stoji majhna cerkev, resnično stara, kar priča tudi staro gradivo. Oltar je pomaknjen na sredo, preprosti svečniki so na njem, stene pa so vse pokrite z izkopanimi reliefi. Je tu podoba iz groba vstalega Lazara ter darovanje Izakovo, so trije mladeniči v ognjeni peči, ter celo Odisej, ki so ga prijatelji privezali na ladjo. Vabijo ga Sirene. Ta motiv se ponavlja tudi še na drugem reliefu. Na vsaki plošči so po tri. Krila jim štrle z ramen, noge so pokrite z luskinami in so narisane precej na »ikse«.

Niso imeli ti starodavni kristjani dovolj denarja, da bi nakupovali vedno nove terene za grobove pokopnih. Ker pa je bila zemlja zelo rahla, so torej rili vedno globlje ter so hodnike kopali pod hodniki. Ti rovi se raztezajo na vse strani, zopet segajo nekaj kilometrov daleč in nekaj desetkov metrov pod zemljo. Tako imajo te katakombe prava nadstropja, hodniki pa so ponekod prave dvorane. Na takem hodniku stoji lepo oprsje deklice z napol odprtimi usti in kilami, razpuščenimi na obe strani. Tu so tablice, na katerih se kot simbol ponavlja golobica, noseča vejico miru v ključku, ladija, spuščena na morje, deklica z razprostrtimi rokami, sidro, svastika (kljukasti križ), riba, palmova vejica, pastir z izgubljenim ovco itd. Nato grede hodniki navzdol. Vse to me spominja na rudnik podzemskega voska. Tako je tukaj suho

in čisto. Grobovi se raztezajo na obeh straneh hodnikov, samo grobovi, izmed katerih nekateri sploh še nikdar niso bili odprti, s stanovskimi znamenji umrlih. Pri vsakem grobu je prostor za lučko, so slikane podobe in napisi. Eden izmed teh napisov je zelo dobro ohranjen in viden, izklesan še napol v grščini, pa tudi že napol v latinščini z nekaterimi napakami. Vsebina je še po stoletju zelo gniljiva:

Sinovi svojemu najdražjemu,
da bi počival v miru.

Bogati ljudje so imeli seveda večjo kriptu: pet takih posebnih kapelic se razprostira malo dalje po vrsti. Na enem zidu so naslikane podobe iz stare in nove zaveze. Vidim krst, pa tudi pogrebni obred, je tu Abraham, ki je našel koštruna in je vesel, da mu ne bo treba ubijati sina ter se zato zahvaljuje Bogu z dvignjenimi rokami.

Na marmornati plošči sta izklesani dve imeni:

»Prisca Muses« — here menih. K tema dvema imenoma je dodana še podoba ovce ter deklica s tančico, ki dviga roki, spodaj pa je napisano v grščini: »EIRENE« — MIR. Poleg tega napis je nekaj, kar je lahko srce, lahko pa tudi drevesni list. Na slikoviti freski sedi napol gola deklica na zemlji in se upira na roki. Dalje v grobu so ostanki človeka, samo senca človeka, nekaj lobanje, prsnega koša in kolen. Njegov človeški material se je pokazal za manj vzdržljivega, kakor pa barva ali kamen, kajti sodobna deklica na steni je ohranila vso prvotno rožnato svežost ter je prav tako mlada in lepa.

Nad katakombami sveti zopet sonce. Vile se raztezajo pri poti in daleč v globino segajo zelena polja. Marija Semprini se je zadržala v ta zelena polja ter je boječe pripomnila Antoniju Espositu: »Jaz vendar nisem lepa, Antonio.«

Nato ji je Antonio odgovoril z zafrkljivo rimsko rečenico, da so ženske ponoči vse enake, ko pa je videl, da je s tem užalil Marijo, je dodal: »Sicer pa ti nisi grda in meni si všeč, Marija!«

Marija je takoj pozabila njegovo prejšnjo pripombo ter se mu je veselo in lepo nasmejala kot poprej.

Tako govorita med sabo Marija in Antonio in stopata po poti. Via Appia Antica pa se med tem vedno bolj in bolj niža in nagiba. Sonce je na njeni desni strani, na levi strani pa sedi na vzpetini nekaj tukajšnjih domačih fantov. Lase imajo nakrožene kakor večina tukajšnjih ljudi. Eden vrta s prestom nos in gleda daleč na polje, drugi zija za dekletom, ki je šla mimo, tretji pa opazuje ljudi, ki so se s kočijo peljali mimo. Vsi imajo blatne čevlje in so oblečeni na predmestni način. Vsi trije so tudi siti življenja v nedeljo. Prekinili so svoje mučno »far niente«, da pogledajo k šoferju, ki s pločevinasto posodo nosi vodo iz javnega vodnjaka v hladilnik svojega avta.

Na obeh straneh so zidane hiše na parterjih, na vzpetinah škarp. Via Appia Antica se obrne na desno. Vrata v starem zidu so odprta s pogledom na nov mestni del. Koštrunje rogovje je pribito na drevo.

»To prinaša srečo,« pripomni Marija Semprini. »Konjski rep, koštrunji rog in podkev prinašajo vedno srečo.«

Pod cesto ob tem starem stolpu teče kanal. Imenuje se Aimone, me podučil Marija. Na dvoriščih tukajšnjih hiš stoje osli, mule in mežli, konji; tu so hlevi. Na tleh leže ostanki sena in ob vodnjakih poje ljudje govedo. Mesto je čisto blizu.

Tu, kjer se vzpenja železniški most nad Vio Appio Antico, kreneta vstran Teodor in Peppa s svojim vozičkom. Zahvalujeta se nam za pomoč. Voščijo nam vse dobro po navadi tega kraja:

Mali oglasi

Službe

Iščejo:

Strojniki
vešč dieselmotorjev in cestnega valjarja — isče zaposlitve tudi za predelavca za gradbe cest. Naslov v upravi »Slov.« št. 10660.

Službe

Dobe:

Bančno korespondentko
ali korespondenta s perfektnim znanjem italijanščine, sprejme denarni zavod. Ponudbe z navedbo referenc na upravo »Slovenca« pod »Prva moč« št. 10658.

Gradbeno podjetje Mavrič
sprejme več dobrih delavcev.

Stanovanja

Iščejo:

Enosobno stanovanje
s kuhinjo, po možnosti s kopalnico, isčeta za november novoporočence. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Periferija« 10523.

Dvosobno stanovanje
meblirano, s kuhinjo ali vsaj s souporabo kuhinje, se isče za takoj ali pozneje. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Center ni predpogoja«, št. 10661.

Vajenci

Vajenca

za avtomobilsko obrt — sprejemem. Leo Šušteršič, Ljubljana, Frankopanska št. 21.

Zlatnina

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah
CERNE, Juvellir, Ljubljana
Woltova ulica št. 2

Vsakovrstno zlato

briljante in srebro
kupuje po najvišjih cenah
A. Božič, Ljubljana
Franciškaška ulica 8.

Obrt

Pozor!

Najnovejša lakiranje dvo-koles in drugih predmetov potom električne peči vam solidno izdelala Leo Šušteršič, Frankopanska št. 21, Ljubljana.

Prodamo

Laneno seme

večjo količino — prodaja Nabavna in prodajna zadruga v Novem mestu.

Izložbeno omaro

6x2,5x50 cm pripravno za vzdavo ali vežo prodaja. S. J. Hamann, Ljubljana, Mestni trg 8.

Pristna oranžada

v originalnih steklenicah in mineralna voda na debelo se dobi v glavni zalogi Kolodvorska ul. 8. M. Gerovac.

Otroče kolo

za od 8—15 let starega, ugodno napravljen. — Ambrož, Tyrševa cesta 71.

Proda

visoke omare, sobne in kuhinjske kredence, mize, postelje, modroce, plinski rešo in drugo. — Nova trgovina »Ogled« Mestni trg 2. Vhod skozi vežo.

Sobe

Iščejo:

Sobo za eno osebo

s kuhinjo ali brez, isčem v mestu ali blizu mesta. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 10652.

Kupimo

Kupujem

vse vrste cunj, šiviljske, krojaške odrezke, vreče po najvišjih cenah. Alojz Grebenc, Vošnjakova ulica 4, telefon 84-26.

Zahvala

Vsem, ki so v tako velikem številu počastili spomin blagopokojnega gospoda

Andreja Mejača

s tem, da so se udeležili pogreba, podarili vence, prisostvovali sv. maši zadušnici in pismeno ali osebno izrazili svoje sožalje, se iskreno zahvaljujemo. — Posebno zahvalo smo dolžni g. dr. Kremžarju iz Domžal, ki je vložil mnogo truda, da mu je v zadnjem času lajšal trpljenje.

28. avgusta 1941.

Žalujoči ostali

Dolarske hijene

Grill gre, kakor da ne bi zapazil, kakšno pozornost je vzbudil. Njegov pogled je nekam zamišljen, strmi predse, kakor da se ne bi zavedal, kje je in kam gre. Obe roki je potisnil v žepa svojega suknjčka, klobuk ima globoko čez čelo in če ne bi imel majhnih temnih brk, ki so tako značilne zanj, bi človek v njem komaj prepoznal Grilla.

Ellen Counter spremlja z očmi Grilla ves čas. Sedaj dvigne Grill glavo, on se ozre. Pogleda jo v oči. Nehote se Ellen nasmeje, a tudi začudi. Kakor da je ne bi spoznal, tako tuj in brezbržen je njegov pogled, ki je obvisel na njej. Tudi njegov obraz se ji zdi spreminjen. Prav nič ni obupan, le potr. Vsa njegova pojava se zdi sedaj Elleni tuj, čeprav dobro pozna Grilla. Šele, potem ko je že več časa pisnih poročevalcev obkolilo Grilla in ga začelo spraševati, se Ellen zave, da ima Grill tudi drugo obleko na sebi, kot prej, ko je bila pri njem. Čudno, si misli, kje neki si je vzel čas zado, da se je preoblekel.

Grill potrpečljivo poslušala vprašanja časopisnih poročevalcev, vrtar mu že odpira vrata v dvorano, saj pozna Grilla. Zato mu ni treba zahtevati, naj še pokaže legitimacijo. Časopisni poročevalci gredo za njim, ne izpuste ga.

»Ali nam ne bi hoteli povedati, kaj nameravate? Ali je res, da vas je Harley Morton zapustil? Pri kakšnem tečaju boste lahko ustavili padanje delnic? Ali smatrate, da je povzročila ta padec Južna unija?« Neprestano dežujejo vprašanja in šele sedaj se Grill nekako zave.

»A, tako,« Grill se smeje in oddahne. Z zanimanjem se ogleduje po dvorani, z lica se mu

bere začudenje, kakor da ne bi bil še nikdar v dvorani.

»Pustite me, gospodje, saj vam ne morem dati prav nobenega pojasnila!« Smeš na njegovem licu dopoveduje vsem, da to ni res, zato časopisni poročevalci ne odnehajo. Čeprav vedo, da jim ne bo povedal resnice, hočejo slišati vsaj nekaj, iz česar bi morda lahko sklepali naprej.

»Vse govori, da je Harley Morton še v mestu, da se mu niti sanja ne, da bi odpotoval!«

Grill pokima: »Seveda!« Poročevalci hitro pišejo v beležnice: »Grill trdi, da ga Harley Morton ne bo zapustil. Morton je še v mestu! Grill je popolnoma samozavesten! Smešlja se tako zagotovo, da lahko vsakdo ugane, da nekaj pripravlja!«

Se sprašujejo naprej in silijo vanj: »Ali boste lahko obdržali tečaj delnic vaše družbe in rudnikov v Coloradu?«

Grill se smehlja: »Ni dvoma, to je popolnoma jasno!«

V veliki borzni dvorani so že skoraj vsi opazili Grilla, čeprav je obstal blizu vhoda. V velikanski dvorani leži sivkasta megla, ki je nastala iz samega tobakovnega dima. Vzkliki in glasni pogovori done sem in tja. Vsakdo poskuša prekrčiti svojega soseda, nihče nikogar ne razume. Mešetarji se pade sem in tja, večinoma so brez suknjčev, z odpetimi ovratniki. Vroče je, posebno odkar grejejo človeka tudi begajoče številke na tečajnici. Tako se razvija kupčija med mešetarji, medtem ko žareča tečajnica sproti označuje spremembe tečajev.

Casnikarji pišejo: »Grill trdi, da bo obdržal tečaj delnic! Pod vsakim pogojem!«

To slišijo tudi drugi, večinoma borzni mešetarji, posredovalci in zastopniki najrazličnejših tvrdk. Od ust do ust gre novica: »Grill bo držal tečaj. Vse skupaj je le drzna borzna špekulacija.«

Med množico je tudi mnogo pogumnih in drznih ljudi, ki radi tvegajo vse. Nekaj od teh začena, medtem ko drugi še oklevajo, nakupovati delnice Grillove družbe in delnice rudnikov bakra. To povzroči zopet nove govorce: »Grillovi zaupniki so že začeli nakupovati! Jasnno, Grill hoče priti pocieni do večine delnic. Vse drugo je navadna sleparija!« govore nekateri.

Pravkar so imele delnice Grillove družbe tečaj 55, delnice rudnikov bakra pa so ponujale že po 41. Toda nenadoma zahteva vse polno glasov delnice. Mnogi hočejo kupiti po nizki ceni, pa ne dobe več. Ponujajo višji tečaj, kakor ga kaže transparentna tečajnica. Z nekega kota doni glas: »Kupim bakrove iz Colorada, dam 45. Že vsi številka 45 po dvorani. Nekdo ponuja delnice iz Colorada. Več kupcev ga obkoli. Povpraševanje je mnogo bolj živahno, kakor ponudba.

Cimbolj glasni postajajo kupeji, tem višje so tudi številke, ki jih obetajo! »Kupim Grillove delnice po 61! Colorado po 48!« Nekaj minut za tem zopet ugašajo številke na žareči tečajnici, že zažarijo višje številke. To se ponavlja ves čas, počasi, toda vztrajno plezajo številke v višino. Vsa dvorana je kakor zno-rela. Kričanje postaja vedno bolj divje, vedno več jih hoče kupiti in hitro zaslužiti. Kar izmenoma ugašata številki pred Grillovo družbo in pred rudniki iz Colorada. Grillova družba preskoči iz 61 na 63, nato se požene tečaj na 68 in naprej na 72. Rudniki iz Colorada slede prav tako od 48 na 54, od 57 na 63, na 65!

Grilla še ves čas obdajajo poročevalci. Ne izpuste ga. Smešlja se jim, toda ne da odgovora na nobeno vprašanje. Končno skoči več poročevalcev k najbližjemu telefonu in sporoče senzacijo svojim časopisom.

Pol ure mine, že prinašajo prvi opoldnevni kratka poročila o preobratu na borzi: »Grill bo zdržal! Harley Morton ga podpira!«

Ta poročila še bolj podžgejo razpoloženje na borzi. Nihče več ne loči resnice od laži. Vsi ti pa se pade z nenasitno lakomnostjo za dobičkom in hitro zasluženim denarjem.

Vztrajen poročevalec sili še naprej v Grilla: »Kako pa so mogla nastati poročila o nočnem skandalu? Kako je bilo mogoče, da je izšla vaša slika s člankom v »Manhattanskim novicah?« — Grill se skrivnostno smehlja: »Vse zlagano!« Obrne se in z odločnimi koraki zavije proti izhodu. S komolci si naredi pot mimo poročevalcev in mešetarjev. Po dvorani pa se raznese govorica: »Ves skandal je bil izmišljen!« Ta govorica je voda na mlin špekulantov. Na tečajnici je dosegla Grillova družba že 87, rudniki pa 73.

Grill se za vse to ne meni. Komaj čaka, da bi čimprej prišel odtod. Ellen Counter, ki je ves čas čakala v veži in zasledovala nepričakovani preobrat na borzi, gleda za Grillom. Zdelo se ji je, da je zbral komaj toliko moči, da se je prerinil skozi množico.

Gre za njim na cesto. Tam se množica razmika pred Grillom in strmi vanj. Zasopel hiti Grill med ljudmi, ne da bi se ozrl desno ali levo. Ellen se posreči, da mu ostane za petami. Gleda, kje stoji njegov avtomobil, ki mora biti vendar nekje v bližini. Začudena zapazi, da avtomobila nikjer ni in da gre Grill kar peš po hodniku. Vedno hitreje stopa Grill. Kakih 20 korakov je pred njo, ko prihiti z druge strani ceste Grillo nasproti neka ženska, napravljena v čudno, toda elegantno obleko. Zdj se, da ni gotova, zato ga najprej nekaj trenutkov opazuje, nato pa ga prime za roko in ustavi:

»Palmer,« kriknje razburjena, »kaj ste zno-reli?« Grill se okrene, zapazi žensko in pravi:

»A, tako, vi ste, Maud Uppertown!«
»Zvedela sem, da ste šli celo na borzo. Kaj ste vendar mislili, ko ste šli tja, ne da bi spremenili svojo zunanost!« Rachley mi je naročil, naj vam povem...«